Amor ontdekt Aruba

Albert Helman

bron
Albert Helman, *Amor ontdekt Aruba*. Conserve, Schoorl 1999

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/helm003amor01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

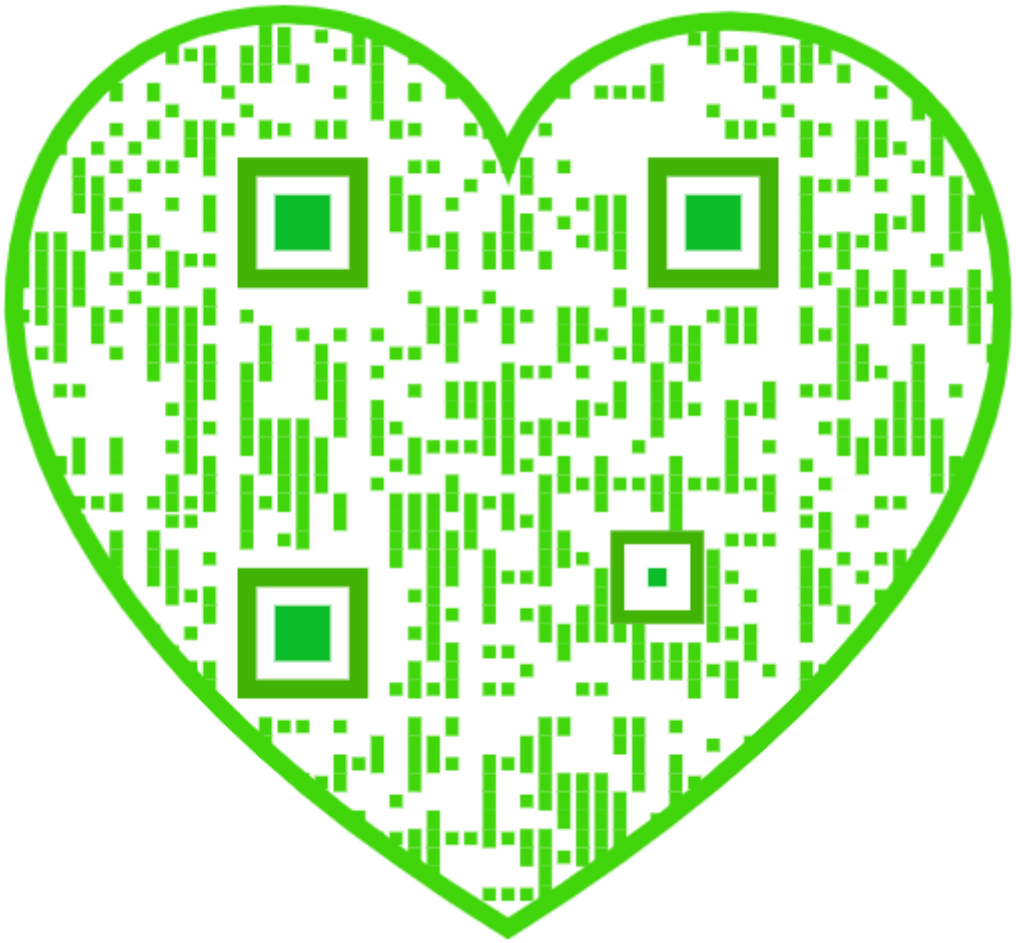

1

Op het ogenblik dat Cynthia Wilson het vliegtuig verliet, aandachtig geholpen door de geüniformeerde bediende van de luchtvaartmaatschappij, voelde zij zich heel wat lichter dan toen ze in Miami aan boord stapte van het grote, aluminiumkleurige toestel dat haar naar die verre Zuid-Amerikaanse streken brengen zou, waarvan ze al zo lang gedroomd had. Niet dat deze dromen haar bijzonder bezwaard hadden toen zij vertrok, ze waren integendeel het enige geweest, dat aan haar ietwat bedachtzame en zeker niet overmatig vrolijke natuur de lichtheid van beweging gaf, die door velen als haar grootste charme beschouwd werd. Ze was echter niet helemaal gerust, want ze was lang genoeg de vrouw van een sportman geweest om te weten wat motoren zijn; perfecte wezens die je jarenlang de meest voorbeeldige trouw kunnen betonen, om je opeens heel onverwachts in de steek te laten of een part te spelen op de nukkige wijze van zoveel volmaakte, vlekkeloze wezens.

Zo had ze John verloren, bij een schielijk ongeluk, dat voor haar erger geweest was dan voor hem. Want het kon voor hem niet erg geweest zijn, om te komen op het moment zelf, dat hij zijn grootste hartstocht de vrije teugel liet, dronken van snelheid en geloof in zijn kracht, zijn eerzucht dacht te bevredigen door uit zijn motoren te halen wat niemand vóór hem vermocht had. Maar in plaats van met zijn racewagen het record - dat dwaze getal van drie cijfers - te breken, brak John zijn nek, en daarmee een stuk van haar leven. Hij moet op slag dood geweest zijn, niet eens meer beseft hebben wat er gebeurde toen de wagen omsloeg en hij te pletter viel.

Met deze gedachte had ze zich getroost in haar verdriet van jonge weduwe, dat eerst onoverkomelijk leek, na al de genoeglijke jaren met John, wiens opgewekte natuur zo goed bij de hare paste. Ze had in de verdwazing van haar verdriet gemeend, dat het leven niets goeds meer voor haar hield weggelegd. Maar allengs had ze leren berusten en inzien, dat ook zonder hetgeen er geweest was, het leven onverbiddelijk zijn gang ging en zij, onmerkbaar eerst en daarna bewust, gedwongen werd van het hare te maken wat er nog van te maken viel.

'Cynthia, je bent te zwaarmoedig. Je moet op reis gaan,' hadden haar kennissen gezegd. 'Cynthia, om je leven opnieuw te beginnen, is er niets beters dan een grote reis te maken.'

En ze had zich laten bepraten. In den beginne wat onwillig, maar gauw genoeg verloren in de droom van verre kusten en zeldzame landstreken. De moeilijkheid was, een keuze te doen waarheen. Ze wilde vooral geen drukte en geroes van mensen om zich heen, maar iets heel bijzonders, iets dat paste bij haar stille, van huis uit tevreden natuur, en dat toch nieuw en opwekkend genoeg zou zijn om de transformatie in haar wezen teweeg te brengen, waaraan zij behoefte gevoelde. Ze moest dus zeker niet naar een van die beroemde, maar afgegraasde toeristenplaatsen gaan, waar alles zoveel mogelijk pasklaar gemaakt was om je te herinneren aan de omgeving thuis, die je juist getracht had te ontvluchten. Daarom was ten slotte haar keus gevallen op een stukje Zuid-Amerika waarvan zij betrekkelijk weinig afwist, weinig meer dan dat er bergen en wouden waren, en een mensenslag dat nog vrij primitief moest leven.

'Voorlopig ga ik daarheen. Maar ik weet niet precies waar ik blijf,' had ze bij haar vertrek gezegd. 'Ik zal het jullie nog wel laten weten; ik maak liever niet teveel plannen vooruit. Laat het maar een klein, mild avontuur worden.'

In deze stemming, op weg naar het onbekende, was zij in het vliegtuig gestapt, dat haar in urenlange vlucht over zee, als een vogel van eiland tot eiland zwierend, zuidwaarts voerde, over de keerkring de tropen tegemoet. Het had haar geboeid, dit snelle

glijden over een verre, vervreemde wereld diep onder haar; en daarna had het haar in een soort van halfslaap gewiegd, dit gelijkmatige, onafgebroken zingen van de motoren, zodat zij alle belangstelling verloor voor het vage, wolkige om haar heen, waarin het vliegtuig zo zeker zijn weg vond.

Tot ze opeens werd opgeschrikt. Er was een verandering gekomen in de gonzende, bijna muzikale regelmaat van het geluid waarop zij dromend voortgleed. Iets schichtigs dat onmiddellijk op haar oversloeg. John had haar vroeger vaak genoeg attent gemaakt op zulke kleine dissonanten in de harmonie van zijn motoren. Zij verstond maar al te goed wat zulk een grilligheid beduidde, waarmee de monotone melodie nu oversloeg tot een gezang des doods. Want dat een kleine motorpech voor deze grote vogel boven de Caraïbische Zee een wisse ondergang betekenen kon, daarover kon geen twijfel meer bestaan. Daarvoor zat haar het ongeluk van John nog al te vers in het geheugen.

Klaar wakker, met tot het uiterste gescherpte zintuigen zat Cynthia te luisteren. Toen keek ze op naar de luchtstewardess die langs ging met een ietsje snellere pas dan anders, naar de cockpit toe. Alarm, - door geen der reizigers nog opgemerkt, maar duidelijk in haar bewustzijn. Daalden zij nu niet? Wat was dit lichte slingeren opeens? Natuurlijk was het maar één van de twee motoren die gedeeltelijk, o, gedeeltelijk nog maar haperde. Maar toch... Hoe lang zou het op deze wijze nog zijn vol te houden? Zouden zij de eerste landingsplaats die te bereiken was nog halen?

Uit het tasje in de stoelrij vóór haar haalde zij de vliegtabel van deze luchtlijn en bekeek het kaartje op de achterkant. Een uitgestrekt stuk zee, en dan het eerst Aruba, een klein eiland waar de meeste lijnen samenkomen, een verbindingspunt, meer niet. Wanneer ze dat tenminste haalden. En zo niet...

Ze voelde nu al hoe haar keel werd dichtgesnoerd in doodsnood. Neen, dit was geen plotselinge, onvoorziene dood. Ze wist wat er gebeuren ging, ze voelde hoe het op haar toe kwam. En ze wilde niet. Ze wilde leven, toch nog leven en genieten, jong zijn en haar lenig lichaam strekken naar de zon, naar alle heerlijkhe-

den die er ergens in het onbekende op haar wachtten. En niet in een tuimelval verdrinken in die gruizig-blauwe, als een lei zo harde zee, diep onder haar. Ze wilde vrij zijn om te leven!

'Wees zo goed en gaat u zitten,' zei de stewardess haast fluisterend, terwijl zij uit de cockpit kwam aangezweefd. 'Even maar; u kunt zo aanstonds opstaan als u wilt.'

Gedwee, maar met een blik van verstandhouding liet Cynthia zich weer in haar zetel zakken.

'Een van de motoren, nietwaar?' zei ze. 'Zullen ze het nog kunnen halen?'

'O, het is niets. Werkelijk niets. Alles is in orde,' antwoordde de stewardess. Maar haar stem klonk weinig overtuigend. En de bruuske wijze waarop zij zich daarna van Cynthia afwendde, om haar eigen plaatsje achterin bij het buffet te gaan innemen, was welsprekend genoeg.

Cynthia sloot haar ogen. Al haar dagen was zij machteloos geweest, had het leven haar met zijn eigen ritme meegevoerd, en was de fatale schok gevolgd wanneer het ritme haperde. Ze was nooit in staat geweest het te beïnvloeden, noch over te stappen op iets veiligers, op iets dat haar ook maar de minste zekerheid kon bieden. Daar! De luide zoemtoon werd nog lager, een verminderd toerental, het doodsgevaar nam toe. Dat niemand van de anderen het opmerkte... Goddank. Dat zou het ergst van alles zijn, hierboven een paniek. Nu waren de onwetenden juist te benijden. Niets merkten zij, dan dit razend verder gaan en lager vliegen. Ongetwijfeld lager. Hoe lang nog? Het signaal 'Fasten seat-belts' en 'No-smoking' was al een paar minuten van tevoren aan gegaan en werd nu ten overvloede in het Engels en Frans vanuit de cockpit omgeroepen.

Een klein belsignaaltje knorde en enkele seconden later kwam de stewardess weer langs.

'Mag ik u helpen om uw riem te gespen?' vroeg ze.

Cynthia liet haar begaan.

'Dus we gaan landen,' zei ze. 'Zijn we al zo dicht bij hoe heet dat eiland ook alweer? Of wordt het een noodlanding?'

‘Zij weten het beter dan wij,’ antwoordde de stewardess met een vaag gebaar naar de deur van de cockpit, waarachter de piloten verborgen zaten.

Haar professionele berusting leek haar van iedere persoonlijkheid beroofd te hebben, zoals ze daar voortging met andere nog dommelende passagiers te helpen hun riemen om te gespen.

Cynthia wrong zich zoveel mogelijk naar voren om over de vleugel heen de horizon te kunnen zien. Onder haar waren alleen nog de kleine witte schuimvlekjes op de oceaan merkbaar. Maar toen het vliegtuig schommelend op zijn stramme vleugels even scheen te weifelen, zag zij opeens een stukje kust, vaalbruin en harig, als de huid van een afgejakkerd ree, de kleur van zoveel verlaten, dorre wildernissen in de verte. En ze ademden verlicht. In elk geval zouden zij het land bereiken. Wat en waar, dat kwam er niet op aan. Het moest een eiland zijn, zó smal en zwemmend in een halvemaan van witte branding scheen het. Nu het dichterbij was, en zij haast erboven vlogen, zag ze dat het kaal scheen en haast vlak, met enkele lichte welvingen slechts in de verte. Neen, het kon niet moeilijk zijn om hier neer te strijken, zelfs wanneer het haastig gaan moest, met al de gevaren van een noodlanding.

Maar het vliegtuig scheen een uitgelezen plaats te zoeken, want het bleef de kustlijn volgen, die wit was, niet meer van branding maar, dat was nu duidelijk, aangroeiend uit het lichte blauw van de zee, dat licht en lichter uitliep naar volkomen wit; langs een in stralend zonlicht blinkend zandstrand, met een groene band van palmen, met als veren zo fijne kruinen omzoomd, en daarachter weer de vale vlakte. Zonderling, dit lange, volkomen verlaten strand; veel mooier dan ooit in de States, zelfs in Miami te zien was. Maar zonder mensen, onontdekt, en met het lege land daarachter. Zonderling dit land ook, uit welks midden plotseling, als een uitgestulpte navel, hoog en regelmatig de geslepen kegel van een berg oprees, midden in de vlakte, als een onverwachte Fujijawa op een sobere Japanse prent van enkele dwarse lijnen.

In zijn miniatuurvorm uit de lucht gezien had dit, wat kennelijk een eiland was, nog meer verrassingen. Het lag vol kleine aluminiumschijven, aan een kusthoek bij elkaar gegaard. En daar, terwijl het vliegtuig weer een scheve zwenking nam, verspreid en uitgestrooid over de landstreek, huisjes met hun rode en grijze daken, witte wanden en gekleurde; gele, blauwe, roze, keurig en koket, in schrille, eigenwijze tegenspraak met de omringende verlatenheid.

En dichterbij alweer gezwierd, zag Cynthia dat wat een kleine stad moest zijn. Maar zo verzorgd en regelmatig de afzonderlijk rode daken, witte muren, rechte woningblokken, dat het eerder een model scheen uit een splinternieuwe bouwdoos, heel speciaal voor keurig-nette kinderen gemaakt, dan ergens midden in de zee een menselijke nederzetting op een eiland. Zo kon een Amerikaans pasgebouwd stadje zijn, of een villadorp in Europa.

Met nog een zwenking over zee, hier doorsneden met een lang, smal rif van donkergroene vegetatie, verdween ook deze plaats weer achter haar, en nu kwam de aarde naderbij, het vliegtuig gleed omlaag, als uit de zee zelf, eensklaps op een veld dat vlak daarbij moest zijn, en danste zo een harde startbaan op. Met maar twee, drie harde schokken.

Goddank. Nu pas besefte Cynthia weer, dat ze enkele minuten van tevoren nog in doodsgevaar verkeerd had. En dat het nu over was, de landing veilig was gelukt. Het schouwspel van de laatste ogenblikken had haar zo geboeid, dat ze vergeten was te blijven luisteren naar het haperen van die ene motor, die haar zulk een wilde angst had toegegromd. Het drong pas tot haar door, nu zij omhoog kwam uit haar zitplaats en het toestel stilstond bij een wit, verdiepingloos gebouw, waar zich een kleine mensenmenigte verdrong om naar het neergezweefde vliegtuig te kijken.

Bevrijd en licht, als had zij heel haar verleden van zich afgeworpen, ging Cynthia langs de stewardess naar de geopende toegang.

‘Welke plaats is dit?’ vroeg ze de vrouw, die opgebloeid en groter leek, nu zij haar zelfverzekerdheid hervonden had.

‘Dit is Aruba, waar wij naar toe moesten.’

Cynthia gaf haar de harde blik terug van iemand die zich niet voor de gek laat houden.

‘Werkelijk? Maar er *was* iets niet in orde.’

De ander zweeg en liet haar naar buiten stappen.

Aan de employé in uniform die haar bij het trapje de hand reikte, vroeg zij: ‘Hoe lang blijven we hier?’

Hij weifelde een ogenblik alvorens hij antwoordde: ‘Ik weet het heus niet, madam. Vraagt u het liever op het kantoor, ginds.’

Zij wilde nog zeggen: ‘Maar u behoort het immers te weten,’ maar slikte het in, opgevangen door een zilte, geurige bries, vol prikkelende ozon en jodium, die haar voor de eerste maal in haar leven tegemoetwoei en haar bijna duizelig maakte in het daverende zonlicht. Wat maakte het ook uit? Alles was onbelangrijk geworden, nu zij weer veilig en wel op grond stond, buiten het bereik van het mechanische ritme van de motoren, dat haar zo zonderling toegeschenen had vanuit de lucht, maar dat nu iets vriendelijks, iets bepaald welwillends had in de lichte, witte atmosfeer waarmee het haar omgaf. Zelfs op zulk een zakelijke en bedrijvige plek als een luchthaven.

Ze keek om zich heen. Daar stonden nog twee andere vliegtuigen in de nabijheid te wachten. Een ervan kennelijk klaar om weer te vertrekken. Boven de startbaan in de verte, met zijn dansend goud licht, was een ander toestel juist bezig neer te strijken. Een paar wagentjes, volgeladen met koffers en valiezen werden langs geduwd.

‘Ik moet mij hebben vergist, er was niets aan de hand,’ mompelde Cynthia bij zichzelf. ‘Deze angst is een laatste stuiptrekking geweest van mijn opgejaagd, gehavend innerlijk. Wat heb ik deze reis hard nodig gehad.’

Met een gevoel van heerlijkheid wierp zij haar hoofd met de bruine krullen in de nek, en ademde met volle teugen de lekkere bries in, die over het vliegveld gezoefd kwam.

Bij de ingang van het gebouw hield iemand haar staande.

‘Is u daarnet met het vliegtuig aangekomen?’

Zij knikte.

‘Men moet u even hebben bij het kantoor. Wilt u mij volgen?’

Zij zag gezichten om zich heen, gewone zoals zij elke dag gekend had, maar ook andere, gebruinde, met een scherpe, donkere blik onder donkere haren, fel afstekend tegen hun witte of roomlichte kleren. Dat moeten indianen zijn of afstammelingen van indianen, dacht zij in het voorbijgaan, terwijl de mannen met hoffelijk respect plaats voor haar maakten. Ze hield instinctief van dit mensentype, zo zelfbewust en lenig in hun bewegingen, zo fier zonder opdringerigheid.

In het kantoor moest ze glimlachen om de omstandige wijze waarop men haar mededeelde dat haar vliegtuig helaas een oponthoud zou hebben van een paar uren. Men zei niet waarom. Eerst toen zij hun omhaal van woorden afsneed met een ironisch: ‘Ik wist het al, dat er iets was met een van de motoren,’ scheen men te begrijpen dat ze geen kind was, en geen onervaren, schrikachtige passagier.

‘We hebben al gevraagd om een andere machine. Die moet nog van Curaçao komen,’ zei men. ‘Maar u behoeft zich gedurende de wachttijd niet te vervelen. Wij hebben een paar auto's voor u en de andere passagiers ter beschikking. U kunt dan daarmee naar de stad gaan, of iets van het eiland gaan zien; wat u wilt.’

Cynthia dacht aan de wezenloze, slaperige gezichten van haar onwetende medereizigers. Ze schudde van neen; geen nieuwe wijn in oude zakken, dacht ze. En ze antwoordde: ‘Ik ga veel liever alleen er op uit. Ik wil iets van deze plaats zien. Vanuit de lucht zag het er boeiend genoeg uit. Wat is dat voor een zonderlinge berg die hier midden in het landschap staat?’

‘Ze noemen het de Hooiberg, madam. De Hollanders die er die naam aan gegeven hebben, moeten gedacht hebben aan de hooischelven op hun boerderijen in de polders.’

Cynthia glimlachte. ‘Het stadje waar we overheen vlogen had ook iets Hollands,’ zei ze. ‘Hoe heet het?’

‘Dat is Oranjestad, officieel. Genoemd naar het huis van Oran-

je, dat over de Hollanders regeert. Maar de bevolking hier noemt de stad Playa. Het is de hoofdstad van dit eiland.'

'We zullen er eens een kijkje nemen,' zei Cynthia. 'Is er een auto te krijgen, voor mezelf alleen?'

'Ongetwijfeld, madam. Maar denkt u erom dat wij al over een paar uur kunnen vertrekken.'

Ze was niet rouwig om het oponthoud. Met hetzelfde vliegtuig waarin ze zoveel angsten had uitgestaan, zou ze toch niet verder willen reizen. Nu kreeg ze tenminste iets te zien waar ze niet op gerekend had, een begin van avontuur. En wie voor zijn plezier op reis gaat, moet zonder haast zijn.

'We zullen zien,' zei ze, en slaakte een zucht van bevrijding, toen ze aan de voorzijde van het witte gebouw naar buiten stapte, waar de auto wachtte, een nieuwe motor die haar met zijn ritme langs enkele der geheimen van dit onbekende eiland voeren zou.

2

‘Het komt er voorlopig niet op aan waar we naar toe gaan,’ zei Cynthia tegen de chauffeur naast haar. ‘Rij maar naar waar je denkt dat het aardig is.’

En toen hij noordwaarts de weg langs de zeekust insloeg, vond ze het uitzicht boeiend genoeg. Aan de landzijde tussen het gesteente de talloze obelisken van kaarsrecht gegroeid meters hoge cactussen, omgeven door laag struikgewas vol witte en gele bloempjes, zonderling verwaaide, bijna bladerloze windbomen en wat palmen die hun kruinen moeizaam tegen de bries in verhieven. Aan de zeezijde een kustlijn zoals ze nog nergens anders gezien had. Want zo ver als ze over de weg kijken kon, liep parallel daarmee een kalme strook binnenzee, helder blauw in zijn gerimpelde, levende verstilling. En dan de woelige, dieper blauwe zee daarachter, die zich naar een strakke horizon uitstrekte, door een smalle, lange strook mangrovebos afgesloten. Was verder een dichtbegroeid, laag rif, dat tot achtergrond diende voor kleine vissersboten die met hun wit, driehoekig zeil schril tegen de heldere lucht afstaken. Het rif vormde een natuurlijke barrière voor al de grotere schepen die af en aan voeren in de open zee, en sloot dit eiland als het ware van de buitenwereld af, om het ongerept te bewaren in zijn eigen aard en afzondering.

De weg die Cynthia volgde scheen echter een van de hoofdaders te zijn van het verkeer, want telkens kwamen zij andere auto's tegen, trucks en nu en dan een grote, dik-gezwollen autobus. De weinig spraakzame chauffeur wist te vertellen dat deze voertuigen gingen naar een andere plaats, Sint Nicolaas, niet zo voor-

naam, maar zeker zo bedrijvig als Oranjestad, waar zijzelf naartoe gingen.

Daar waar deze stad nog aarzelend in de open vlakte scheen te beginnen, passeerden zij een groot, vlak bij de zee gelegen gebouw, wit en modern, met een breed terras dat uitzicht gaf op de lagune achter het rif en de hele weg.

‘Rij langzaam. Liefst nog langzamer,’ vroeg Cynthia. Zij zag op het terras, half door het dak beschut, in grijze koele schaduw enkele mensen in hun lage stoelen zitten aan kleine tafeltjes, rustig opziend, soezend. En ze voelde lust ook daar te zijn, als opgenomen in het vreedzaam leven van dit eiland voor een korte poos haar gedachten te verzamelen, en eens en voorgoed deze indruk in zich op te nemen van een plek die zij weer weldra zou verlaten.

‘Laat ons stoppen. Dit is toch een restaurant?’ riep zij uit.

Knikkend zwenkte de chauffeur naar binnen, op het ruime plein dat voor het huis lag in zijn nodende afzondering. Op het terras liet Cynthia zich neervallen in de eerste de beste diepe stoel. Ze sloot de ogen uit een nieuwe wellust, een begin van luie, luwe overgave aan dit glijdend en gemakkelijk leven. Een vertraagd leventje dat hier achter de lagune met zijn trage zeilers en nog tragere watervogels uit de duidelijk zichtbare mangroves opgewiekt, in het helle zonlicht lag te broeien.

Dit zijn dus de tropen, zei ze bij zichzelf; milde, zachte tropen, zonder de verschrikking van het vasteland, met al de liefelijkheid van Californische of Rivièra-oevers. Maar hoe onbezocht en onbedorven, en toch, hoe gemakkelijk bereikbaar! Niemand weet het, die niet hier toevallig, net als ik door oponthoud gedwongen wordt op wat verkenning uit te gaan. Zo zijn, geloof ik, al die eilandjes in 's werelds wijde zeeën. Schuw als jonge meisjes houden zij hun kostelijkst geheim verborgen voor de vreemdelingen, die haastig en met groot gerucht voorbijgaan. ‘Maar ik ben hier gestrand, en nu ben ik het aan 't ontdekken,’ sprak ze halfluid. ‘Bij de eerste greep al heb ik goud geraakt... misschien omdat hier alles goud is.’

En ze lachte naar de lagune als had ze tegen haar spiegelbeeld

gesproken, een beter ik dat onbezwaard en lichter nog van voet dan zij, de nieuwe wereld, avontuur en leven tegemoet trad; dromerig, onschuldig, zonder plan, maar zeker van zijn doel.

‘Neen, Rigoberto, kom weer hier terug. Je moet niet lastig zijn. Laat deze dame met rust.’

Het kind dat aangesproken werd, een jongetje van een jaar of drie, vier, chocoladebruin en netjes aangekleed, keek lachend om naar de man die enkele stoelen verder zat en hem vermaande met een vriendelijke, speelse ernst. Toch kwam het kind verder langs het tafeltje van Cynthia, tot vlak bij haar, terwijl ze hem de hand toestak en vervolgens over zijn zwarte krullen streek.

‘Rigoberto, ben jij dat?’ vroeg ze om het kind gerust te stellen.

Het jongetje wees naar de man, die uit zijn stoel was opgestaan, en zei slechts lachend: ‘Dat is papa.’ Om dadelijk dicht aan Cynthia's zij weg te duiken.

Met een paar stappen was de man bij hem.

‘Excuseert u mij. Maar hij is zo speels,’ zei hij, naar het kind wijzende. ‘Je bent werkelijk lastig, Rigoberto.’

Cynthia legde haar arm beschermend om de kleine heen.

‘Hij is niet lastig. Laat hem spelen. Iedereen mag hier toch gelukkig zijn. Rigoberto heeft het recht het ook te zijn, nietwaar?’

Ze tilde hem omhoog, terwijl het kind zich achterover wierp en zijn vader lachend in de ogen keek.

De man knikte, met een geamuseerde glans op zijn gezicht. Hij was ouder dan ze eerst gemeend had bij het zien van zijn zittende gestalte. Nu hij hier vlak voor haar stond, zag zij boven zijn verzorgd, maar doorleefd gezicht de eerste grijze haren duidelijk tussen al de vele, gladgekamde zwarte. Zag zij ook zijn hele gestalte: wat gezet, bijna atletisch. Zijn stem klonk echter jong en muzikaal, zoals hij tegen het kind sprak. Schertsend, maar toch meer voor haar bedoeld: ‘Je hebt geen tijd gehad te leren, Rigoberto, dat het ongepast is een dame lastig te vallen, ook wanneer ze nog zo vriendelijk en mooi is. Juist dan niet.’

‘Spreekt hier iedereen Engels op dit eiland?’ vroeg Cynthia, om het bescheiden compliment te ignoreren.

‘Bijna iedereen. Althans begrijpen het,’ zei de man. ‘Is u hier pas?’

‘Zojuist aangekomen. Nog geen half uur geleden.’

Rigoberto was op Cynthia's knieën gekropen en begon te grijpen naar haar glas.

‘Het jouwe is daar,’ zei zijn vader. ‘Wacht, ik zal het voor je halen. Je bent veel te lastig, heus.’

En toen hij terug was: ‘En nu komt u voor een tijdje bij ons wonen op Aruba?’

Met een toon van spijt zei Cynthia: ‘Helaas een paar uur maar. Ik wilde nog iets van dit eiland zien. Het lijkt me prachtig.’

‘Inderdaad, het *is* ook prachtig,’ gaf de ander vol geestdrift toe. ‘Misschien omdat ik zelf Arubaan ben zeg ik dat. Maar ik heb veel gereisd en kan dus vergelijken. Deze plaats zou duizenden bezoekers trekken, als ze haar schoonheid maar wisten te vinden. Sommige schoonheden liggen om zo te zeggen voor het grijpen, maar de meeste hier vergen meer dan een paar korte uren. En de uwe gaan voorbij terwijl u hier zit. Anderen, dat zijn haast allen die hier komen, blijven niet langer dan een half uur, verlaten zelfs het vliegveld niet. En zo blijft ons Aruba onontdekt. Jammer genoeg.’

Wat heeft hij een plezierige stem, dacht Cynthia. Hij zou me vast wel iets over dit eiland kunnen vertellen, waardoor ik niet zo in het wilde weg er op uit trek. Impulsief vroeg ze: ‘Wat raadt u mij aan om het eerst te gaan zien?’

De man dacht enkele seconden na. ‘Ik weet niet of ik u juist taxeer,’ zei hij toen aarzelend, ‘maar vermoedelijk, u komt toch uit het noorden, dat zie ik aan uw blanke kleur, vermoedelijk zal onze Palm Beach u wel bekoren. Het is niet ver van hier. U gaat dwars door Oranjestad, dat ziet u dan meteen op weg naar dat strand.’

Cynthia stond op.

‘Ik voel dat ik blindelings uw raad moet opvolgen,’ zei ze lachend. ‘Dank u. Dag Rigoberto, blijf altijd zo'n vriendelijke jongen.’

Met het kind op de arm stond de man haar na te kijken toen ze instapte en wegreed. Langs grote, nieuwe gebouwen, kennelijk clubhuizen of scholen, en vriendelijke villa's die daar laag en nieuw onder hun rode pannendaken stonden te dromen tussen hun tuinen en achter de bloeiende bougainvilles die hun veranda's omrankten, kwam Cynthia met haar taxi over een uitgedroogde rivier in het drukste deel van Oranjestad, vol autoverkeer, door kronkelende schilderachtige straatjes en bredere wegen waarlangs tal van winkels stonden, moesten zij heen; veel te langzaam naar haar zin. Het was er bedrijvig genoeg, al brachten kleine, plotseling opduikende pleintjes met een landelijk karakter, en hoge overhangende bomen uit de aangrenzende tuinen enige verademing in dit steedse, dat toch alle gejaagdheid miste van de grote centra.

Ongemerkt gingen de straten in landwegen over, alsof er niet de geringste tegenspraak bestond tussen het opeengedrongen leven in de wooncentra en de afgezonderdheid van de kleine, vriendelijke behuizingen die overal door het land verspreid stonden. Een fonkelnieuw en sierlijk gebouwd kerkje wees met zijn spitse toren naar de voorbij zeilende wolken, - grillig opgetuigde karavelen leken het wel, rusteloos door de passaatwind opgejaagd.

De lange, vlakke buitenweg trok zijn zwarte asfaltstreep naar een lange haag van donker bos, dat nu de einder afsloot en op een oase leek, temidden van een steenwoestijn waar enkele dorenstruiken en de eeuwige cactus groeide. Tot de taxi aan de bosrand stopte, en door het geritsel van de hoge palmkruinen heen, het ruisen van de zee heel duidelijk was te horen en de zilveren flitsen van het zonbeschenen water tussen de stammen goed te zien was.

‘Wacht hier maar even,’ zei Cynthia. ‘Ik moet eens kijken hoe dit bos aan zee eruit ziet.’

De geduldige chauffeur wees met een vaag gebaar de richting die zij uit moest gaan, en maakte het zich makkelijk op zijn plaats achter het stuur. Hij wist hoe groot het strand was, dat zich glin-

sterend, in een mateloos verblindend wit voor Cynthia uitstrekte; één smetteloze, brede strook tot in de verte, waar het land naar buiten boog en weer een steile rotskust werd.

Daar alle dingen door hun tegenstellingen bestaan, was deze blankheid juist zo heerlijk door zijn fel contrast met aan de ene kant een lichtend-blauwe, van wit-blauw tot naar de horizon een diep-ultramarijne zee, en aan de andere kant het donker-overschaduwd palmenbos, waartussen laag geboomte soms en struiken. Met een eindeloze variatie op het thema ‘groen’ in alle tinten; van een jong, nog gelig en fluweelzacht groen, tot aan het donker, bijna blauwzwart groen van de oudere manzanilla-bomen, zoals de chauffeur ze genoemd had. En daarbovenuit de geel-en-groene palmenkruinen, dorrend aan de vederige bladerranden tot een licht sigaren-bruin, voortdurend zwatelend om de lange, telkens afgebroken maatslag van de zee te overstemmen.

Een zeldzame bekoring ging uit van dit contrast tussen water, zand en bos, die scherp gescheiden van elkander, toch in duizendjarige vrede dicht bijeen bestonden. Maagdelijk en onbetreden, naar het scheen, door vreemdelingen. Er woei een adem van oneindigheid door deze ritselende rust: een koele en toch doorzonde adem, die de jonge vrouw daar op het witte strand dat kilometers ver lag uitgestrekt, geheel omwikkelde en in zich opnam, haar helemaal doordrong; zodat ze zin had om te jubelen en mee te zingen in het lied dat aangewuifd kwam uit een zorgenloze hemel.

Dit is werkelijk mijn plaats, de eenzaamheid die ik nodig heb, zei Cynthia zacht voor zich uit. De weke veerkracht van het zand onder haar voeten, vochtig aan de kant van het water, mul en brossig-knarsend naar de bosrand toe, gaf aan haar stap het luchtige ritme dat vanzelf dwingt tot verder lopen. Zij begon dus de kust langs, over het strand te wandelen, nu en dan zich te bukken naar een vreemde schelp, een stukje koraal als een versteende twijg gevormd, een vlokje wit of helrood wier, een van die duizend souvenirs die uit de diepzee door de Caraïbische Najaden

naar het land geworpen worden, tevergeefs, om bezoekers uit de vreemde naar het strand en de golven te lokken.

Onder het lopen speelde Cynthia achteloos wat met die kleinigheden, om ze dan weer weg te werpen voor iets nieuws. Terwijl zij haar gedachten, vage, vormeloze flarden van gedachten, weg liet vliegen met de bries die over het zand zijn grillig filigraan boetseerde en de zee belegde met een sprei van kantwerk, fijner dan de fijnste vrouwenhand borduren kon.

Ze wist niet meer hoe lang ze zo gelopen had, alleen dat toen de zon en al dat witte schitterlicht haar zo bevangen had, dat ze als in dronkenschap ternauwernood meer wist waarheen ze liep, zij naar het bos teruggegaan was, gaan zitten onder een breed-uitgespreide manzanilla-boom - dat was toch de naam? - vanwaar ze nog de zee kon zien en aan haar rechterhand de rotskust in de verte. Daar had zij van zon en licht bevangen zich neergevlijd op de met dorre blaren bestrooide zandgrond, was ze in slaap gevallen, in een zachte, door de wind gewiegde sluimer, ongestoord en droomloos.

Hoe lang wist ze zelf niet. Ze weigerde een blik te slaan op haar horloge. Wat ging haar de tijd nog aan? Ze wilde vrij en onbezwaard genieten van deze onverwachte dag vol heerlijkheid.

Niet denken aan de uren van haar leven, die gemeten werden met het valse tikken van zo'n instrumentje aan haar pols, maar enkel uitgevloeid zijn in het onbegrensde ogenblik waarin zij zich bevond, - een tijd zo wijd en open als de zee die vóór haar lag te zonnen in bewegelijke schittering.

En toen zij eindelijk opstond uit de milde schaduw en dat zuivere, tot op de bodem heldere water weer genaderd was, kon zij niet langer weerstand bieden aan het lokken van zijn koele en doorzonde kabbeling. Zij trok haar schoenen uit en stapte op het frisse strand het water in, dat langs haar sterke, jonge enkels krinkelde en prikkelend speelde langs haar slanke kuiten. Dan opeens, met resolute omdraai liep ze naar het bos terug, wierp in één zwaai haar jurk af en stroopte zich het ondergoed snel van de leden. Even rekte zij zich in haar volle lengte naar de takken uit

en holde toen, met snel een blik naar links en rechts of werkelijk niemand aankwam, dwars over het strand de zee in.

Lauwig-koele helderheid omgaf haar, toen ze zich met enkele ferme slagen door het water voortbewoog. Een oceaan, een wereld die haar toebehoorde, parel in de ontzaglijk wijde schelp van zee en hemel. Zo jezelf te laten zinken... Maar ze kon niet zinken, want het olieachtig zilte water droeg haar als een week en kristallijn matras, waarop zij zich nu stilletjes liet drijven. Waterige zon over haar borst en buik en dijen, tintelende zee-zon op haar rug, wanneer zij zich liet rollen en door het glasachtig brekend water naar de bodem keek, die wittig door de kristallijne spiegel schemerde en waarboven zij zo nu en dan een vis verschieten zag.

Zelf vis geworden, wierp zij haar lichaam om en om, zwom weer een eindje verder, dreef en dook en keerde weer terug. Ze wilde juichen, tegen iemand zeggen wat voor een wellust het water haar gaf. Het leek haar opeens zo zelfzuchtig, hier alleen te zijn. Wist niemand op dit eiland wat voor een heerlijkheid hier was te vinden? Honderdmaal groter zou haar plezier zijn, wanneer ze een ander bij zich had. O John! Niet hij. Ze moest hem juist vergeten. Het voorbije was maar waan, een vreemde fictie, die de vreugde van het ogenblik vertroebelde. Alleen het heden gold; het hier en nu; en - heel misschien - de toekomst. Helder als dit bronklare water moest haar leven voortaan zijn: onbevangen, onbegrensd als deze zee, als het strand daarginds, en vol van donker-geheimzinnige verwachting als het bos dat naar de oever opdrong.

Van licht en zee verzadigd, vol van aangename matheid liep zij weer het witte zand op, naar de plaats, waar zij haar kleren had gelaten, aan een doornstruik opgehangen. Half beschut achter de heesters liet ze zich door zon en zeewind drogen, keek ze naar zichzelf, en dacht: ‘Ik ben nog veel te jong om niet gelukkig en de bron van veel geluk te zijn. Dit heeft Aruba mij geopenbaard. Een onbekend klein eiland kwam het mij onverwachts vertellen.’

De chauffeur sliep nog, toen Cynthia de wagen weer genaderd was, bedachtzaam lopend, trager dan toen zij op weg ging naar het strand.

‘Het zal tijd zijn om weer naar het vliegveld te gaan,’ zei ze met iets spijtigs in haar stem, omziend naar het laatste hoekje van het blinkende vergezicht dat zij zojuist verlaten had.

De man aan het stuur wees enkel op het klokje vóór hem, in het instrumentenbord. ‘We zijn hier drie uur gebleven,’ mompelde hij. ‘Dat wordt hard rijden.’

‘Maak geen ongelukken,’ antwoordde Cynthia. ‘Ik ken mensen die door te hard rijden om het leven gekomen zijn. Piano-piano.’

Zij zwenkten de asfaltweg weer op, terwijl Cynthia voor zich uit zat te soezen. Eensklaps hield de auto met een schok stil. De jonge vrouw keek op, en zag dat uit een andere auto, die midden op de weg aankwam, gewenkt werd te stoppen. Toen de wagens naast elkander stonden, stapte een korte, gedrongen gestalte uit, - Rigoberto's vader.

Hij kwam naar haar toe en zei op een toon van verbazing: ‘Bent u nog hier? Uw air plane is een half uur geleden vertrokken.’

‘Hoe weet u dat?’ vroeg Cynthia blank.

Verlegen aarzelde de man alvorens te antwoorden: ‘Ik was naar het vliegveld gegaan, om u namens Rigoberto wat bloemen te brengen, - daar liggen ze in de wagen. Het kind is er ook; hij wilde het met alle geweld. En toen zag ik dat u niet kwam.’ Ze hebben nog even gewacht op u, maar niet lang. Dat kon niet; er was toch al zoveel oponthoud.’

‘Het hindert niet,’ zei Cynthia gelaten. ‘De een of andere dag vertrekt er wel een ander vliegtuig. Maar wat een toeval, dat ik juist u weer moest ontmoeten.’

Opnieuw kwam er iets verlegens over Rigoberto's vader toen hij antwoordde: ‘Het is geen toeval. Ik wist dat u naar Palm Beach gegaan was en dacht: misschien is er een ongeluk met u gebeurd. Er kan je immers van alles overkomen. Daarom heb ik me hierheen gehaast.’

Ondanks zichzelf moest Cynthia blozen. Het ontroerde haar dat er op dit onbekend eiland, waar ze zich maar even bij toeval ophield, toch iemand woonde die zich om haar bezorgd maakte. Ze wist niet wat ze zeggen moest om het gevoel van warmte te

verbergen, dat haar doorstroomde en vroeg alleen: ‘Zijn alle Arubanen zo zorgzaam voor hun medemensen?’

‘Wij zijn trouwe vrienden voor wie eenmaal ons hart gewonnen heeft,’ zei de man niet zonder trots. Maar hij moest glimlachen toen Cynthia hernam: ‘Dat komt toch zeker niet voor rekening van Rigoberto, wel?’

De andere keek haar aan, en hun blikken troffen elkaar in een schalksheid die bijna een band vormde. Amicaal vroeg de man: ‘Hoe is het mogelijk, dat u zich zo hebt kunnen verlaten?’

‘Ik ben verliefd geworden,’ zei Cynthia geheimzinnig.

‘Verliefd? Dat zou ik moeten merken. Daar heb ik verstand van... want ik ben een getrouwd man.’

Cynthia knikte lachend. ‘Dat heb ik begrepen,’ zei ze, terwijl ze naar Rigoberto wees, die uit het autoraampje gluurde. ‘Maar u kunt tóch niet raden op wie ik verliefd geworden ben.’

‘Inderdaad, ik kan me niet voorstellen wie zo'n gelukkige sterveling is.’

De vrouw scheen zich even te bedenken. ‘Luister,’ ging ze toen voort, ‘u moet me helpen met mijn verliefdheid. De toenadering mogelijk maken, bedoel ik. Een vrouw is zo beperkt in haar mogelijkheden, vooral daar waar zij onbekend is. Uw eerste raad heeft mij geluk gebracht. Ik heb dus alle reden u te vertrouwen. Wat denkt u ervan?’

Ietwat verbijsterd vroeg Rigoberto's vader: ‘Maar wie is het dan? Ik moet het toch weten, om u te kunnen helpen. En dan zo plotseling. Is het geen gril!’

Een volle lach spreidde zich over Cynthia's gezicht. ‘Neen, het is geen gril,’ antwoordde zij enthousiast. En het is uw schuld. Want ik ben verliefd geworden op uw eiland, verliefd op Aruba. Daarom blijf ik hier, totdat ik het veroverd heb.’

Onwillekeurig slaakte de man een zucht van blijde verlichting alvorens, zelf ook lachend, te beloven: ‘Goed, dan zal ik u helpen. Want dan zijn wij beiden op dezelfde schone verliefd, en nooit behoeven wij jaloers op elkaar te worden!’

3

Op het bureau bij het vliegveld, waar het alweer druk was met nieuwe passagiers uit toestellen van allerlei windstreken aangekomen, hoorde Cynthia dat iemand Rigoberto's vader aansprak met ‘Sjon Eli’, en met zijn gewone teruggedrongen verlegenheid had hij haar verteld, dat zijn voornaam Eliseo was, en ‘Sjon’ een gebruikelijke titel op de Benedenwindse eilanden, aan de meer aanzienlijken gegeven. Een vertrouwelijke samentrekking uit het weidse ‘Señor don’ van de Spanjaarden. Op de luchthaven werd menigeen met ‘mi Sjon’ aangesproken en de invloed van Sjon Eli kon al evenmin als Cynthia's navraag de bagage terugbezorgen die het vliegtuig dat zij gemist had, ook zonder de eigenaresse had meegenomen. Sjon Eli keek tragisch en verbaasde zich over de gelijkmoedigheid waarmee de vreemdelinge het ongemak opnam.

‘De paar dingen die ik nodig heb, zullen hier toch wel te krijgen zijn?’ opperde zij.

‘O natuurlijk wel. Er zijn winkels genoeg in Playa en in Sint Nicolaas. We hebben hier van alles, ook uit Amerika.’

‘Nu goed dan. Laten we eerst wat gaan winkelen voor het avond wordt. Dan zie ik meteen iets van de stad.’

Gewonnen door Cynthia's geestdrift trotseerde Sjon Eli alle verbaasde gezichten in Oranjestad, door haar geduldig te begeleiden naar de beste zaken die hij daar kende, talrijk genoeg voor zo'n kleine plaats waar handel en industrie bloeiden en heel wat geld omging. Zij vond er al wat zij zocht en nog veel meer dan ze verwacht had. Een luxe die door de uiterlijk eenvoudige winkels, openliggend naar de straat, niet tentoongespreid werd door uit-

stalkasten, maar die binnenshuis puilde van de rekken en tafels der cosmopolitische winkeliers.

Alle schatten op dit eiland zijn min of meer verborgen, dacht Cynthia, zelfs de meest prozaïsche. En het is alsof uit een vroegere piratentijd hier de gewoonte is overgebleven, producten uit alle werelddelen, Chinese zo goed als Europese, fabricaten uit Argentinië zo goed als uit de Verenigde Staten voorradig te hebben. Sjon Eli gaf haar nog een betere verklaring.

'Het zijn hier oude vrijhavens,' zei hij. 'Op de meeste ingevoerde goederen worden weinig of geen rechten betaald. Daarom zijn hier bijvoorbeeld al die voortreffelijke reukwerken gemakkelijk bereikbaar. En voor drinkebroers flessen te kust en te keur. Al of niet binnengesmokkeld.'

'Niet voor mij,' meende Cynthia vrolijk. 'Ik ben al dronken genoeg van de heerlijke lucht en de zon, en die zeldzame atmosfeer die ik begin te ondergaan. Een stemming van vredig verleden, vermengd met een tintelend, optimistisch heden. Landelijk en toch niet boers, afgetrokken en toch niet eenzelvig. De stemming van een gelukzalig en toch niet geheel voor de samenleving afgesloten eiland.'

'Zo is het,' antwoordde Sjon Eli. 'Kijk in deze beginnende avond naar het verleden, en morgenvroeg zal ik u in deze zelfde plaats het heden laten zien. Neem deze muren, bijvoorbeeld.'

Hij wees haar dicht bij het water naar de witgekalkte en toch half vervallen muren van een fort.

'Dat oude kanon daar,' ging hij voort, 'dat als een waardeloos stuk roest uitsteekt, heeft eeuwenlang gediend om deze plaats tegen de vreemde indringers te verdedigen. Het werd zowat vierhonderd jaar geleden door de Hollanders met een boel andere wapens veroverd op een Franse admiraal, bij een grote zeeslag in de Caraïbische zee, niet ver van hier. Toen was New York nog een wildernis. En weet u waarom deze lage baai hier, waar we staan en waar het rif ophoudt, de Paardenbaai genoemd wordt? Hier heeft men in vroegere jaren honderden paarden van het Spaanse vasteland aan de overzijde aangevoerd, om ze over te laden ter

verscheping naar Jamaica. Heel wat namen hier verbergen een oude geschiedenis die door de mensen werd vergeten, maar die voortleeft in de atmosfeer, het licht, de schaduw of ik weet niet wat.'

''s Avonds is het duidelijker dan overdag,' beaamde Cynthia. 'Alleen de plaatsen met historie hebben deze intensiteit van stemming. O, u moet me daar nog heel veel van vertellen.'

In het westen zonk de zon de einder tegemoet. De enkele wolkenbanken die er stonden werden aan hun randen glinsterend goud gekleurd, maar verder aan de hemel spreidde zich een wazig rood, alsof zich rozenbladen in het luchtruim hadden opgelost. Nog schoten dikke stralenbundels daverend licht omhoog, om samen te vouwen als een waaier die gesloten wordt en wegzinkt in een poeierig schuim van paars en geel. Het licht leek enkele ogenblikken aan de aarde-rand te dralen. Eensklaps was het weg en omgetoverd tot een schemering, die nog fosforesceerde, wazig werd, een lange lichte streep over de zee die eveneens verzonk, en leek op een gouden loper, tot de horizon gelegd, maar veel te zwaar om lang het plotseling verdonkerend water te trotseren. Het was er maar even.

Toen zij opkeek van dat schouwspel, merkte Cynthia dat het opeens al avond was geworden. In enkele minuten, met de snelheid van de bries die onophoudelijk door haar lokken speelde, was de nacht over het water en het land neergezweefd. De straten waren nu enger en de stemmen dichterbij; alleen de hemel scheen nog eens zo hoog te koepelen over alles, aarzelend nog met blauwig weifellicht dat aan de dag herinnerde, en met het eerste helder blinken van een vroege ster.

'We zijn vergeten, dat ik ook nog ergens wonen moet,' zei Cynthia met lichte spot. 'Zijn er ook behoorlijke hotels in deze plaats?'

'Ik zal u brengen naar dat mooie huis waar wij elkaar het eerst zagen,' antwoordde Sjon Eli. 'Dat is een heel goed hotel, en als uw voorbeeld spoedig wordt gevolgd door andere vreemdelingen die ons eiland weet te lokken, dan zullen er ook meer van

zulke plaatsen komen, want de Arubaan is ondernemend als hij weet dat er iets goeds en degelijks te bereiken valt.'

'Vandaag zijn beiden, u en ik, heel ondernemend geweest,' meende Cynthia. 'Morgen zullen we zien of het werkelijk de moeite waard geweest is hier langer te blijven.'

'Zelfs als u een maand blijft, zult u zien dat het de moeite waard is,' sprak Sjon Eli met een nadruk die zijn diepste overtuiging prijsgaf.

En toen zij de andere morgen vroeg al samen naar Oranjestad terugkeerden, waar al de villa's nog hun ochtendlijke ingetogenheid bewaarden, zag Cynthia nabij de haven veel kleurige uitgelatenheid en drukte.

Dat was de markt die aan het water werd gehouden, waar een bonte rij van grote en kleine schoeners lag gemeerd, schuin naar een houten steiger toegewend, waar de kopers en de koopsters overheen liepen. Op hun dekken hadden de boten allerlei vruchten van de oeverwal. Trossen bananen, grote kokosnoten, kisten vol mango's en met verse groenten lagen daar uitgestald. Andere bootslieden verkochten vreemde vissen, grote die in moten gingen, en heel kleine. Ook schelpdieren en een enkele schildpad. De verkopers bleven op hun schip, de klanten aan de wal, elkaar met vrolijk spotten en gelach in hun sonore landstaal onderhoudend. Vissersbootjes lagen verderop half op de oeverwal getrokken, maar opzij was er een echte markt gebouwd, geheel gesloten en in stalletjes verdeeld met luchtig rasterwerk. Daar lagen stapels andere vruchten, groenten, eieren. Afzonderlijk de stalletjes voor vlees. Daartussendoor een druk gedrang van vrouwen en mannen, bezig met grote gebaren, hoewel zonder haast, luidruchtig zonder ruzie. Er was orde en netheid, die dit tropischbonte toch een zekere waardigheid verleende.

Cynthia merkte dat zij als vreemdelinge ongestoord in deze menigte kon zijn, en kocht uit puur genoegen om hun schone vorm en geur een handvol vruchten, die haar aan een zomer, lang geleden, in haar jongemeisjestijd herinnerden. Het had hier alles zoiets prils, iets flonkerends en nieuws, dat zij zich niet kon voor-

stellen, hoe men hier altijd zo geleefd had - toen zij er niet was - en dag aan dag zou voortgaan zo te leven, als zij er niet meer zou zijn. Zij voelde een saamhorigheid met dit wat haar tot dusver toch volkomen onbekend geweest was, en ze wist dat zij, hoe kort ook, hier toch helemaal thuis was.

‘Weet u,’ zei ze tegen haar geleider, ‘denk niet dat ik het onvriendelijk bedoel, maar ik zou best alleen hier op dit eiland kunnen zijn, en staan en gaan waarheen ik wil. Nergens zou ik bang zijn of verdwalen. Geef me niet meer tijd dan u gemakkelijk kunt missen. Voor de rest zal ik mezelf best amuseren, als u maar zegt waar ik beslist naar toe moet.’

Sjon Eli vond dit een voortreffelijke afspraak. Deze morgen had hij voor haar vrijgehouden, maar daarna moest zij maar zelf op ontdekking uit gaan. 's Avonds zouden zij elkaar dan weer ontmoeten en bespreken wat zij had gezien.

‘Het levend heden,’ zei hij, ‘dat is dit hier. Al deze nieuwe, welverzorgde regeringsgebouwen ginds, vanwaar het eiland wordt bestuurd; dit grote postkantoor, dat u ten dienste staat, wanneer u weer contact mocht willen met de buitenwereld; en onze banken dáár. En verderop ziet u ons heel moderne hospitaal, waar u beslist niet komen zult, want leven op dit eiland is gezond, een stuk gezonder dan in andere tropische gebieden. Hier weet niemand wat malaria is, noch tyfus of hoe al die nare ziekten mogen heten. Bijna alle mensen worden oud in dit gezegend oord.’

Telkens als hij zo de lof verkondigde van zijn geliefd Aruba, met een zekere plechtstatigheid en overtuigende ernst, moest Cynthia bij zichzelf glimlachen. Hoe onbedorven en natuurlijk was het patriottisme van deze gerijpte man; hoe kinderlijk-natuurlijk sinds hun eerste tocht was hun omgang. Dwaas, te denken dat het ene volk niet met het andere om kan gaan, terwijl er zoveel gemeenschappelijks is, zoveel dat binden kan.

Ze sprak het uit, terwijl zij met Sjon Eli voortliep, en hij gaf zijn commentaar: ‘Dit eiland draagt een indiaanse naam en bijna al zijn kinderen stammen ook af van indianen. Denkelijk is Aruba juist hetzelfde woord als Aroewak, de naam van de india-

nen die zich hier het eerst in voorhistorische tijd vestigden. Vreedzaam volk dat werd verslagen door de Caraïben die daarna in grote kano's deze eilanden kwamen bezetten en op hun beurt verslagen werden door de Spaanse overheersers. In dit opzicht zijn wij zuivere Latijns-amerikanen, met de oude indiaanse terughoudendheid, die zich als vriendelijkheid-met-veel-reserves openbaart en tevens rijkelijk cosmopolitisch. Vroeger toen dit eiland nog in armoede verkeerde, trokken vele Arubanen weg om elders hun fortuin te zoeken. Maar ze keerden meestal vroeg of laat terug. Ook dat heeft hier zijn sporen nagelaten in de vrijheid van beweging die ons kenmerkt.'

Cynthia gaf toe, dat menigeen die haar hier voorbijliep, net als Sjon Eli zelf, echt-indiaanse trekken vertoonde. Vriendelijke hooghartigheid op het zeer regelmatig, zachtgebruind gezicht, en een beheerste onstuimigheid in het gebaar van hun gelokte kop en lenig lijf.

Het waren mooie mensen en de enkele vrouwen in hun lichte, kleurige japonnetjes van steedse makelij, verborgen kwalijk onder dit omhulsel al de primitieve charme van de squaw, die jong al moeder is en oud nog goedlachs als een meisje. Als dit al hier zo goed te zien was in de stad, hoeveel te meer dan niet in de verborgen vlekjes op het land, meende zij. Daar, in de afgelegenheid van de 'koenoekoe' zoals Sjon Eli het noemde, leefden zij waarschijnlijk voor een deel nog zoals hun voorouders het gedaan hadden, in een wildernis met weinig water, half als planters, half als godweet wat.

'Ga er naar toe,' zei Sjon Eli. 'Ga zelf maar kijken als u na de middag terugkomt van Palm Beach, of een van de andere stranden die daar in de buurt zijn, bijna heel de westelijke kust langs. Ofwel keer het om; er komen zeker enkele bezoekers tegen de avond naar het strand; dan is het niet zo ontzagwekkend stil. Bepaal het zelf, al naar uw stemming.'

Laat pas keerde Cynthia vandaar terug. Ze had een grote zwerftocht over een deel van het eiland gemaakt, na eerst Rincón, de visserswijk van Playa bezocht te hebben. Geestdriftig

vertelde zij Sjon Eli over al de interessante dingen die zij gezien had: de tientallen kleine huisjes, netjes bijeen gegroepeerd en blijkbaar dicht bevolkt, want buiten speelden tal van kinderen. Tegen de wanden stond visgerei, een paar roeiriemen; onder de bomen hingen netten te drogen. Dicht daarbij de waterkant, met een rij bootjes, scheefgekanteld op de oever van vergruisd koraal, een enkele sloep die zijn bescheiden mastje scheefgeneigd hield, als in neerslachtigheid dat ze niet was uitgevaren. Elders mocht de visserij een hard bestaan zijn, - hier scheen ze veeleer nog iets van een idylle te bezitten, al de poëzie die ook armoedigheid kan bevatten.

En daarna, toen ze weer aan het witte zandstrand had gezwommen, minder in extase dan de vorige dag, maar met speelse wildheid in haar badpak dat de kleur had van het strand, was Cynthia met de auto die zij gehuurd had de kleine paden op gereden, die zo grillig spinwebachtig door het hele landschap kronkelden tussen de grote verkeerswegen.

Reeds aanstonds was ze in de wildernis verloren, die toch zelden maar een echte wildernis was, omdat er overal wel op de hellingen en vaak ook in de dalen huisjes stonden met hun heldere kleuren achter lage keienmuren of verscholen tussen hoge cactushagen. Overal ontwaarde zij een stille, onverbiddelijke strijd tussen het bar gesteente van de uitgedroogde bodem en de vegetatie, die bescheiden, stekelig en plotseling woest-opgelaaid haar rechten zocht, snakkend naar enkele waterdroppels om niet te versmachten. Dor en droog de bodem, maar toch telkens weer met iets groens dat opschoot om deze uiterlijke schijn te logenstraffen. Met lage, spichtige planten, donkergroen waaruit een lange, dikke stengel zijn tros roomwitte agave-bloesems zegevierend opstak en zo het geheim van diepe waterstromen onder het verweerde land verried. Soms ook stonden naast de huizen smalle ijzeren torens die hun wieken lieten snorren in de wind, en knarsend uit de diepte water putten, dat het land bevloeide en een tuin liet gedijen rondom de behuizingen.

Cynthia zag daar zelden mensen. Deze hielden zich blijkbaar

schuil in de woningen, die van buiten met kokette witte daklijst langs de roze of grijzig-gele muren, fijne ornamenten om de ramen en vooral ook op de hoeken, van een eeuwige traditie spraken, welke door nieuwe welvaart was verjongd. Dan verderop, al van tevoren aangekondigd door een bitter-weeë geur uit hemelse apotheken, eindeloze velden vol met proper naast elkaar gehurkte aloë-planten, lilabruin en vet, lui neergezegen om zich vol te zuigen met het slijm dat ergens in de verte, in een gloed als die van prikkelend negerzweet, door de boeren werd uitgekookt tot een soort hard, zwart planten-asfalt.

Sjon Eli had voorspeld, dat zij die aloë-velden overal zou tegenkomen, want dit was wel het voornaamste eigen voortbrengsel dat Aruba wegzond naar de reukwerk-mengers overal ter wereld. ‘Bijna alle aloë op aarde komt van hier,’ zei hij, ‘men snijdt de bladen af, en altijd groeien deze sobere, sterke planten verder. Onze zilte wind beroert ze niet, nog minder dan de dividivi-bomen, waarvan wij de vruchten en het harde hout ook als een kostelijk product gebruiken. Stellig zag u honderden van zulke in de wind gekromde en verwaaide bomen door het hele land verspreid.’

‘Ze doen mij denken,’ meende Cynthia, ‘aan heksen, oude vrouwen door de teistering van het leven tot een starre waanzin, een wanhopig, sprakeloos razen opgezweept. De windbomen wuiven hun eeuwig vaarwel naar een trouweloze zefier die eeuwig ontwijkt.’

‘Die bomen hebben u poëtisch gemaakt,’ lachte Sjon Eli. ‘Maar zijn ze niet eerder lelijk? Maar u moet wel weten dat de donkere pracht van onze breedgespreide, onkrenkbare manzanilla-bomen naast de armzaligheid van de dividivi's heel misleidend is - zoals schoonheid zo dikwijls blijkt te zijn. Vermijd die bomen, want hun zoete vruchten zijn erg giftig, evenals hun stekels en de sappen van hun lover.’

‘Zijn er soms nog meer gevaren waarvoor ik mij hoeden moet?’ vroeg Cynthia. ‘Wilde beesten? Wurgslangen?’

Met een komisch handgebaar weerde haar leidsman alles af.

‘Zelfs Rigoberto kan ik rustig buiten laten spelen,’ zei hij. ‘In de loop der tijden werden alle schadelijke dieren hier uitgeroeid. Dit zijn de tropen zonder oerwoudangst of steppenschrik; geheel naar hemel en naar zee opengelegd. Geweer of kapmes zijn hier overbodig. Ga gerust uw gang.’

‘Dan zullen hier wel, zoals elders, de mensen ook het grootste gevaar zijn voor hun medemensen...’

Sjon Eli schudde bedenkelijk het hoofd. ‘Misschien,’ zei hij, ‘hoewel Aruba ervoor bekend staat, dat er weinig criminaliteit is onder de eigen bevolking. Geen diefstal of moord. Hoogstens het een en ander dat met drankmisbruik verband houdt. In dit opzicht zijn we nog vrij onbedorven door de grote wereld.’

‘Waaruit ik besluiten moet,’ sprak Cynthia terwijl zij zich vermoeid achterover in haar lage stoel liet vallen, ‘dat ik weinig kans hier loop op echte avonturen. Dit is misschien niet zo boeiend, maar in elk geval een kalm vooruitzicht.’

De ander keek haar vorsend aan. Hij dacht eraan, dat mensen soms op een zonderlinge manier weerstand bieden aan hun voorgevoelens, door verstandelijke ontkenning van een mogelijkheid die zij zeer wel in zichzelf, meer dan in de omstandigheden buiten hen aanwezig zien. Want niet wat op ons toe komt, is hetgeen ons lot bepaalt, maar slechts de manier waarop wij dit tegemoet gaan. In de kleinste dingen ligt het grootste avontuur besloten; op de kleinste plek de startplaats voor de grootste daad. Doch Sjon Eli liet niets los van deze overtuiging. Rustig keek hij naar de jonge vrouw, die reeds een weinig gebruind was door zee en zon, en die daar nu zo loom en vergenoegd haar blauwe blik liet glijden over het terras, naar het in schemering verdroomde rif, waarachter een klein sprankje maan de zee verlichtte.

Hij zei niets meer, en zwijgend zaten zij een hele poos de koelte van de nacht te drinken, opgenomen in de vrede van het vroeg reeds ingeslapen eiland.

4

Zonder haast, maar met de ijver van een werkelijk verliefde, zette Cynthia haar tochten voort. Ze liet haar tijd niet ongebruikt voorbijgaan, zelfs niet wanneer zij ergens op een schaduwplek van die eenkennig midden in het land alleenstaande Hooiberg, lange uren te verdromen zat om zich, wanneer ze eindelijk opgestaan was, tevergeefs de vraag te stellen, wat haar eigenlijk bezig gehouden had. Onmogelijk het terug te vinden.

Haar gedachten waren uitgezworven over de glooiingen, die golvend opliepen tot andere bergen in de verte, of zoekend sprongen over de plantenrijke ravijnen, waar bij regen het water zich verzamelde zodat nog lang daarna een weliger groen dan elders zijn vroeger spoor aangaf. Haar denken volgde de golvingen en plotseling weer hoekig-scherpe kartelingen van de kimlijn, de grote wolkgevaarten die daarboven in zuidwestelijke richting stevenden, het haast bewegeloze zweven van een zwarte roofvogel over een nabije top, of de lichte vlekjes van wat huizen tussen het egale grijsbruin van het steenlandschap. Teruggekeerd, hadden zij al hun last en inhoud onderweg verloren, die gedachten, en legden ze zich weer vormeloos en vaag, als lege zeepbelvliezen in haar schoot te ruste tussen haar luie handen.

Op een keer, geprikkeld door een plotselinge vlaag van energie, was zij de Hooiberg op geklauterd, langs het smalle geitenpad dat zich omhoogwond langs de dichtbegroeide flank. Zij was niet tot de top van dit bijna geometrisch- regelmatige gevaarte gegaan, zij wilde niets bereiken dat op een triomf leek, wilde niet het hele eiland overzien, nog niet; het moest geleidelijkaan haar zijn geheimen openbaren, niet opeens, maar van lieverlede, in

dezelfde mate als zij voelde dat zij groeide, rijper werd en rijker, en bewuster van het feit dat hier haar leven opnieuw begonnen was; te pril om nog geheel bewust te zijn, maar tintelend van onbestemd verwachten.

Wijde stroken van de kuststreek in het westen en het heuvellandschap in het oosten zag zij halverwege op de berghelling. Schepen in de verte, klein als stippen, en in de heldere morgen zelfs een vlekje dat het vasteland van Venezuela zijn moest. Aan de andere kant: de twee toppen die nog hoger waren dan die van de Hooiberg, en die nog hun oude indiaanse namen droegen: Arikok en Yamanota. Lagere zag zij ook, die heel de horizon daar met hun kruinenreeks versierden. Onverwachts sloeg soms een troepje halfwilde geiten aan haar zijde op de vlucht; onbevreesd voor steilten, zich tussen het gepriem van lange cactusdorens bewegend in een element van stenen en voorwereldlijke kaalte.

Op zulke dagen, als zij doodvermoeid weer naar beneden kwam, waar als een glimmend-zwart insect haar auto eenzaam stond te wachten, smaakte haar het water uit haar veldfles zoet op haar verdroogde lippen en bezat het opeens een kracht tot lafenis die zij tevoren nooit ontdekt had in dit simpelste aller dranken. Zo herwon ze de elementen, - aarde, water, lucht, en zelfs het vuur dat uit de felle zon gesprenkeld, neergehoosd werd over dalen, ruggen, flanken en de kronkelwegen die zij hobbelend verder volgde. Net zoals die daar verrassend aan elkaar gesponnen zaten, plotseling zich wendend, willekeurig nu eens rechts, dan links de zinneloze glooiing van het land nauwkeurig volgend. Heerlijk was het, zich zo te laten leiden door wat zij bij zichzelf ‘willekeur der aarde’ noemde.

Dicht nabij de Hooiberg-voet bezocht zij op een keer het dorpje Santa Cruz, weer aan de grote verkeersweg gelegen, met zijn keurig kerkje dat nog wat onwennig over de omringende wildernissen troonde. Ditmaal was Sjon Eli meegegaan, omdat - zoals hij zei - in Santa Cruz meer te beleven viel, dan vreemdelingen ooit vermoeden konden. En nu zij er waren in dit losweg in de vlakte, of eerder nog half een dal, neergesprenkelde vlekje, keek

Cynthia hem telkens eventjes aan met onverholen nieuwsgierigheid, terwijl zij samen langzaam in de late, reeds bekoelde middag wandelden. Wat kon hier nog voor vreemds te zien zijn?

Ze waren al buiten het bewoonde gedeelte gekomen, daar waar de wildernis opnieuw begon, en Sjon Eli was van het voetpad afgestapt en liep tussen de stenen waartegen hij zo nu en dan met ongewone speelsheid een schop gaf. Opeens bukte hij zich en raapte iets op, bekeek het aandachtig en reikte het toen over aan Cynthia, die geduldig achter hem aan liep.

'Wat is dat?' vroeg zij terwijl ze de steenachtige scherf bekeek, die haar in de hand gestopt was.

Sjon Eli bleef staan. Hij begon te vertellen:

'Ziet u niet een zwartbruine figuur, vaag maar toch nog duidelijk op een roodachtige ondergrond? En op de breukrand: dat deze scherf gebakken is, - gebakken klei? Het is van oud indiaans aardewerk. Als wij aandachtig zouden zoeken, zouden wij misschien ook stenen werktuigen vinden. Die zijn op meerdere plaatsen hier opgegraven, en duidelijk te herkennen aan de scherpe afsplintering van het harde dioriet. Hoeveel eeuwen, misschien wel duizend en meer jaren geleden ze hier gebruikt zijn, kan niemand zeggen. Er zijn hier ook prachtige exemplaren gevonden van geglazuurde scherven. Ikzelf bezit er thuis een met allerlei golvende lijnen en een ander met een ruitvormige versiering er op. Men heeft hier zelfs enkele ontdekt met primitieve afbeeldingen van mensen en kikvorsen, de symbolen van het zoetwater dat in die potten bewaard werd, en dat toen nog veel kostbaarder was op dit droge eiland dan vandaag, nu wij het ook destilleren uit de zee.'

'Het is machtig interessant,' zei Cynthia, terwijl zij met een zeker respect de oude onaanzienlijke scherf tussen haar vingers bewonderde. 'Werden die dingen hier begraven?'

'Waarschijnlijk alleen stukgeslagen als er een indiaan begraven werd. Het is ook vandaag nog de gewoonte op het vasteland, dat dan al zijn huisraad en persoonlijk bezit onbruikbaar gemaakt of vernietigd wordt.'

'Dan moeten er hier dus ook graven zijn?'

‘Stellig,’ knikte Sjon Eli. ‘Reeds tientallen jaren geleden zijn hier grafurnen gevonden, als grote halve eierschalen die op elkaar pasten. Een skelet zat in de onderste gehurkt, de bovenste diende als dak; in kleinere, bolronde, zaten kinderen. En het gekke is, dat oude mensen weten te vertellen dat men nog ruim honderd jaar geleden in zulke potten soms zijn doden op dit eiland begroef. Vele mensen vinden vandaag nog zulke grafurnen, zonder iets van hun herkomst af te weten en gebruiken ze dan als watervaten. Bij menig bezoek aan de koenoekoe-bewoners zou u ze kunnen tegenkomen.’

‘Een paradijs voor archeologen,’ vond Cynthia. ‘Het heeft bepaald iets opwindend naar zulke dingen te gaan zoeken. Als je er tenminste verstand van hebt. Is er nog meer van dien aard?’

‘Ja,’ antwoordde Sjon Eli. ‘Maar dat moet voor een andere keer bewaard blijven. Ik zal het maar niet dadelijk verklappen, anders is het geen verrassing meer.’

Naarmate zij elkander beter leerden kennen, nam zijn speelsheid toe, vond Cynthia. School achter het ernstige uiterlijk van al deze ietwat plechtstatige eilandbewoners iets van de humor en goedlachsheid die van oudsher tropische indianenstammen moest hebben gekenmerkt, zoals zij weleens gelezen had? Hoe sterk bewaarden zij de oude eigenschappen van hun ras, ondanks alle evolutie en vermenging? Dat was juist hun charme, waarvoor Cynthia zich zo gevoelig wist.

Zij begon prijs te stellen op het gezelschap van Sjon Eli, die zich gaarne liet vergezellen, vooral daar waar het niet zo eenvoudig was, wegwijs te raken. Ze vond hem een ideale gids, met zijn bescheiden vriendelijkheid, zijn geestdrift en zijn kennis van het land.

‘Geen koppelaar zou beter mijn verliefdheid kunnen dienen dan u, Sjon Eli,’ prees ze hem lachend. ‘Zonder u zou ik Aruba toch maar half, en enkel in zijn uiterlijke schoonheid leren kennen.’

‘Wanneer maar niet de tijd komt, dat ik alleen maar als een lastige schoonvader fungeer,’ spotte de ander terug. ‘Of als een hinderlijke derde.’

Cynthia ontkende dat zoiets ooit kon gebeuren. Maar het ogenblik kwam gauwer dan een van beiden kon vermoeden.

Het was op een morgen dat zij, al betrekkelijk vroeg voor een langere tocht op weg gegaan, een oude goudmijn hadden bezocht. Op een plaats, Balashi genoemd, waar een breed ravijn was, aan de ene zijde dicht begroeid en aan de andere open naar een zacht-oplopend heuvelland, daar stonden nog vervallen overblijfselen van een fabriek. De muren, grote ketels en machinerieën waren half reeds overwoekerd door het struikgewas, en wijdvertakte cactusplanten stonden als wanhopige wachters bij deze ruïne van een kortstondige goudstroom.

'Toch werd hier in de buurt vrij veel goud gevonden,' vertelde Sjon Eli. 'Wanneer het regende, werd door het water het goud langs de heuvel naar beneden gewassen, als poeier tussen het zand, in de kiezels en het gruis. Men hakte ook het erts uit de berg en maalde het hier. Maar de olie, die enkele tientallen jaren geleden Aruba onze werkelijke welvaart bracht, betaalde veel beter en trok alle werkkrachten aan. Het bedrijf werd gesloten, en al wat in deze streken verwaarloosd wordt, vervalt in een minimum van tijd, en is dan niet meer te redden.'

'Er rustte misschien geen zegen op deze nogal romantische plek,' meende Cynthia.

'Misschien. Deze geul die nu droog is, maar plotseling zich met water kan vullen tot een onstuimige vloed, heet Rooi Frances. Naar men zegt, omdat hier Franse zeerovers die eens, als zo dikwijls dit eiland wilden veroveren, in deze pas gelokt zijn en daar bij honderdtallen werden gedood. De plaats is vol van legendes. Hier, waar het ravijn bij de zee uitkomt en zich verbreedt, heet het "Spaanse Lagoen", en ook niet voor niets. Piraten en boekaniers zochten hun toevlucht op deze eilanden, en ze vonden op deze plek een veilige schuilplaats voor hun schepen en schatten. Want de volksmond wil, dat er hier nog aardig wat schatten verborgen zijn: ijzeren kisten vol gouden dubloenen, sieraden, gouden en zilveren bekers, schotels en kannen, wat al niet meer. Die zijn dan afkomstig van zulke moedige schobbejakken als Henry

Morgan en Zwartbaard waren. Mannen die voeren onder de zwarte doodskop-vlag en dier absoluut zeker hier geweest zijn. Ook ellendelingen zoals Balthasar Carrion, die het eiland aanviel en al de notabelen met hun families over de kling joeg. Maar op den duur konden ze moeilijk hier stand houden, en het verging ze soms slecht. Net als met de zeerover Juan Antonio, die niet voor niets de bijnaam van God van de Razernij droeg, en hier werd opgejaagd uit zijn schuilplaats en magazijn in de grotten in het oosten van het eiland en op de vlucht sloeg, tot hij zich overgaf en werd opgehangen door de justitie in Curaçao. Of de meedogenloze plunderaar en brandschatter d'Estrades, een zogenaamde Franse admiraal, die een soortgelijk lot onderging. Waar zijn hun schatten gebleven? U heeft gelijk, de goudzoekers hebben hier geen geluk gehad.'

Heel de morgen spraken zij over piraten en gouddorst, en toen Sjon Eli vroeg of Cynthia op een totaal andere plaats nog een tweede verlaten goudmijn wilde zien, ditmaal vlak bij de zee aan de woeste oostkust, was zij hier met graagte op ingegaan, en namen ze dadelijk een lastige binnenweg, dwars over het eiland.

Vaal en kaal waren de rotsen daar, het landschap ruiger dan waar zij vandaan kwamen. Maar bij een wending van de weg volgden zij plotseling een vallei, waar palmen en andere hoge bomen in lange reeksen groeiden rondom de kleurige nederzettingen. Spoedig daarop waren ze echter weer in een nogal bergachtige streek tussen woeste, steile heuvels, die een breed stuk vlakke koraalrots openlieten, hier en daar met wat bolronde, egelachtige cactussen begroeid.

'Nu wordt het wandelen. Wij kunnen niet verder met onze auto,' zei Sjon Eli. Hij bracht haar naar een tweede, eveneens begroeid ravijn, waaruit zich een nieuwe rotswand verhief, met kale, roodachtige plekken waarop enkele donkere vlekken, die hij Cynthia aanwees als de ingang van oude galerijen waar de goudzoekers, reeds een eeuw geleden, begonnen waren met hun koortsachtig delven naar bodemschatten.

'Ze hebben die ook weleens gevonden,' vertelde Sjon Eli.

‘Eens zelfs een klomp van meer dan drie kilo. Maar het bleef een hoge uitzondering. Later liet men allerlei afzonderlijke personen erts hakken en het brengen naar de omsmelterij, waar we nu naartoe gaan. Wonderlijk zijn de oude indiaanse namen van deze plaatsen. Deze hier heet Bushiribana, de vorige Balashi. Ze zijn vandaag beide even verlaten. Ik vraag me af, of nog ooit iemand hier goud zal vinden, laat staan een schat...’

Een poos later liepen ze terug, de zeekant uit, waar geen stilte meer was, maar het zachte zoeven van de passaat luid overstemd werd door het breken van de golven tegen de steile kust. Een luide symfonie, naarmate zij dichterbij kwamen in een fijne, onzichtbare regen van zilte vochtigheid: het schuim van de brekers dat meegevoerd werd door de wind en aan Cynthia's lippen een zilte smaak gaf.

Terzijde zag zij de hoog opgestapelde, bastion-achtige ruïnes van het voormalige mijnbedrijf. Nog niet volledig ineengestort. De zware buitenmuren, half tegen de grillige rotsgrond opgebouwd, stonden nog overeind. Steengruis van allerlei kleur, restanten van de vroegere ertsaanvoer, lag er nog overheen, en een brede stenen trap voerde naar een ijdele hoogte, zonder terras, een muur-rand ternauwernood breed genoeg om er op te staan.

Van de treden kwam een man, tot dusver ongezien, omlaag. Een zonderlinge verschijning in deze omgeving. Hij droeg een kniebroek en sportkousen, had een tropenhelm op en een wandelstok in de hand, waarmee hij nog voordat hij beneden was, naar hen wuifde, terwijl het tweetal zijn richting uit kwam.

‘Hé, een toerist,’ mompelde Sjon Eli, ietwat verbaasd.

‘Een die al even ondernemend is als wij,’ stelde Cynthia vast terwijl zij het heerschap opnam. Hij had een slanke, vlugge gestalte en scheen in ieder geval een welgemoed wandelaar.

Toen hij dichterbij gekomen was, zag zij, dat zijn ietwat mager gezicht nog jong was, ondanks enkele harde trekken. Zijn lichte, door de zon wat verhitte gelaatskleur verried dat hij geen tropenmens was en maar kort in deze streken vertoefd had.

Hartelijk en joviaal klonk zijn groet, en eveneens de wijze

waarop hij voortging: ‘Ik ben blij dat ik hier iemand ontmoet, die mij misschien vertellen kan, wat voor een oud fort dit is. Het schijnt bij zijn laatste vijandelijkheden vrij grondig verwoest.’

‘Het is geen fort,’ ontsnapte het Cynthia, maar ze zweeg, terwijl zij Sjon Eli aankeek met een blik, schichtig door een kleine verwarring, die hij opvatte als een uitnodiging om verder te spreken.

‘Veel mensen die hier komen, denken dat het een fort is,’ sprak Sjon Eli, ‘maar het is een oud goudmijnbedrijf. Niet eens zo heel oud. Daarginds werd het erts gemalen, dáár gewassen. Het water kwam uit het bassin hier vlakbij, waarvan de wanden nog bijna volkomen heel zijn; aan het uiteinde, daar beneden, waren de machinerieën, de stoomketel die ze in beweging moest brengen. Als kind heb ik nog meegemaakt dat het bedrijf werkte.’

‘Hoe komt het dan, dat dit alles nu zo ontzaglijk verwoest is?’ vroeg de vreemdeling, met een aandacht verdeeld over Cynthia en de ruïnes.

‘De natuur hier verwoest snel wat verwaarloosd wordt,’ antwoordde de ander.

‘En niet hier alleen,’ zei Cynthia, meer tegen zichzelf.

Verrast keek de vreemdeling op.

‘O,’ hernam hij, ‘ik vergat mijzelf voor te stellen. Jan Everts, uit Leiden.’

Sjon Eli boog vormelijk en noemde zijn naam en die van Cynthia. In de seconden van verlegen stilte tussen hen was enkel het vergeefse ruisen van de golven verderop te horen. Toen vervolgde de vreemdeling: ‘Ik was eigenlijk op planten uit, de zonderlinge cactussoorten die hier groeien. Maar er is nog zoveel meer te zien.’ En eventjes verdwaalde zijn blik naar Cynthia's ogen, tot hij de hare ontmoette en hij weer aandachtig naar de grond rondom hem keek.

‘U is dus botanicus?’ waagde Sjon Eli vast te stellen.

‘Niet precies. Meer een natuurliefhebber, ter compensatie van mijn vrij onmenselijk beroep. Ik ben namelijk medicus.’

Hij lachte als om zich te verontschuldigen en ging toen opge-

wekt voort: ‘Maar nu ben ik voor mijn plezier op reis. Ik heb eindelijk vacantie, en ik heb er reusachtig veel schik in.’

‘Maar wat heeft u dan speciaal naar Aruba gelokt?’ vroeg Sjon Eli, ietwat ongelovig.

‘Een oude tante in Willemstad, op Curaçao. Mijn enige familielid. Een droom, een wens sedert mijn schooljaren, mijn waarde heer. Je moet altijd toegeven aan je kinderdromen, zolang je niet te oud bent, tenminste.’

‘Maar Curaçao is toch Aruba niet,’ hield Sjon Eli vol in een vage opwelling van antipathie.

Onverstoorbaar vrolijk antwoordde de ander: ‘Dat heb ik hier ook leren zien. Die oude tante, nou ja, daar was ik gauw genoeg op uitgekeken. En toen - het was misschien een zonderlinge, of noem het een schoolse gedachte, maar ik dacht: hier liggen de ABC-eilanden, begin dan ook bij de eerste, bij A, en niet bij C van Curaçao. Daarom ben ik het eerst hierheen gekomen. En als ik A gezegd heb, zal ik ook wel B zeggen; dat is tenminste meestal mijn gewoonte. Bonaire moet ook interessant zijn, geloof ik.’

‘Ik begrijp het. Hoewel Aruba uniek is. Dat zult u wel merken wanneer u kunt vergelijken.’ Ietwat korzelig klonk het uit Sjon Eli's mond. Maar terwijl de beide mannen zo spraken, had Cynthia de vreemdeling tersluiks gadegeslagen, en ze moest bekennen dat zij hem sympathieker vond dan hij haar begeleider blijkbaar toescheen. Er zat iets aanstekelijks in de opgewektheid van de Hollander, wiens voornaam alleen zij duidelijk verstaan had. En toen zij weer even zwijgend tegenover elkander stonden, viel zij uit met een luchthartigheid, waarover zij zich zelf een minuut later verbaasde: ‘Ik zie, dat wij beiden bijna lotgenoten zijn, mister Jan. En niet alleen omdat wij op dit ogenblik beiden van Sjon Eli's voortreffelijke gidsdiensten profiteren. Ik wed dat niemand beter dan hij u van alles over Aruba vertellen kan. Is u soms ook verliefd op dit eiland? Of nog niet?’

Er kwam iets stralends op het gezicht van Everts, en terwijl hij zijn helm recht zette, zei hij: ‘Ik ben nog nooit in mijn leven zo verliefd geweest. Maar als ik het ooit werd, zou het nu zijn.’

Cynthia voelde zich blozen en beet zich op de tong van ergernis daarover. Sjon Eli kwam haar te hulp en antwoordde: ‘Dan moet u een heel prozaïsch man zijn.’

‘Dat ben ik, dat ben ik,’ juichte de ander. ‘Maar help mij mijn leven te beteren. Op dit heerlijke eiland kan het niet moeilijk vallen. Warm is het overigens hier... Ik ben zonder auto gekomen, al sinds vanochtend vroeg op stap gegaan.’

‘Dan is het onze christenplicht u de onze aan te bieden,’ zei Cynthia onzeker. ‘U kunt natuurlijk met ons meerijden.’

Zonder plichtplegingen aanvaardde de Hollander deze uitnodiging, maar op de terugweg waren alle drie de tochtgenoten, elk in hun aandacht voor de wisselingen van het omringende landschap, opvallend stil.

5

Het bleek dat de dokter, zoals Sjon Eli de Hollandse toerist noemde, in een hotel in Sint Nicolaas zijn onderkomen had gezocht, toen hij enkele dagen tevoren op Aruba was aangekomen. En hij gaf er hoog van op, dat dit nu eens een echt Wild-Weststadje was, zoals hij zich dat altijd had verbeeld, of zoiets als Klondike, snel uit de grond gerezen, zonder dat iemand tijd of bezinning gehad had, de straten ordelijk te traceren en de huizen zorgvuldig af te bouwen. Iets geïmproviseerds, dat in zijn ogen een bijzondere charme had, omdat dit lukrake hem deed denken aan mensen die zo veel en zo snel geld verdienen, dat ze nog geen tijd hadden gevonden om te beseffen hoe ze als rijkaards zouden kunnen leven. Overdag een bezige plaats met veel zeelieden van de wachtende tankschepen bij het aangrenzend olie-emplacement; des avonds woelig en vol broeiend leven in tal van kleine bars en bioscopen. Van de olie-installaties op een afstand was niet veel te merken; minder dan op Curaçao, dat soms voor de helft verdween in hun walm.

‘Ik kan me niet voorstellen dat u Curaçao met al zijn drukte nog niet gezien heeft,’ zei Evertsen tegen Cynthia. ‘Zoekt u in deze wijde wereld alleen idylles?’

Zij haalde haar schouders op, geïrriteerd door de lichte spot die soms door zijn opgewektheid heen flitste. Sinds zij elkaar opnieuw in het kleine Oranjestad tegenkwamen, leek het alsof die kinderlijke opgewektheid als een parfum van hem uitstraalde.

‘Bijna zou ik kunnen zeggen,’ antwoordde ze stroef, ‘dat nu wij blijkbaar elkanders gezelschap zoeken, er weinig kans meer op idylles is.’

Hij keek haar aan met twinkelende ogen en begon toen ijselijk zorgvuldig zijn pijp te stoppen. Was het een moeizame hoffelijkheid of aangeboren eerlijkheid die haar deed zeggen dat zij elkanders gezelschap zochten? Hij had het hare gezocht, omdat hij behoefte aan gezelligheid had, aan een kameraad aan wie hij zijn geestdriftige bevindingen kon vertellen. Zij had misschien zelfs reden kunnen vinden hem opdringerig te noemen, maar ze had hem laten begaan en zijn aanwezigheid voor lief genomen, te meer omdat Sjon Eli zich wat scheen terug te trekken, vanaf het ogenblik dat zij na hun eerste ontmoeting met Evertsen, in zijn tegenwoordigheid een afspraak met de Hollander had gemaakt.

‘Mijn tijd is overdag beperkt,’ had Sjon Eli gezegd. ‘Ik kom u 's avonds wel op uw terras opzoeken, waar ik vroeger ook dikwijls kwam. Tenzij u mij ooit intussen dringend nodig mocht hebben. Dan sta ik natuurlijk altijd tot uw beschikking.’

Peinzend had zij hem nagekeken terwijl hij naar zijn auto ging, parmantig stappend met de trots die hem ook nu niet verliet Evertsen aan haar zijde stond te wiegen op zijn lange benen, de pijp in zijn mond en de handen in zijn zakken. Voor iemand die wist op te merken, vol ingetoomde nervositeit in zijn uiterlijk kalme houding. Hij popelde immers bij de gedachte, dat zij de volgende morgen samen zouden gaan zeilen op die altijd rustige, witblauwe lagune, en daarna ergens zwemmen waar ze stellig een ven die mooie witte zandstrandjes zouden ontdekken, waarvan Sjon Eli nog geen uur geleden verteld had.

Toen deze weg was, waren zij voor de eerste maal met elkaar alleen geweest. Minuten die wel urenlang leken, zaten ze zwijgend tegenover elkaar op het terras. Tussen hen in een onbekendheid die de nieuwsgierigheid prikkelde en afstiet tegelijk.

Maar dit is juist goed, dat maakt de omgang ongedwongen en zonder consequenties, sprak Cynthia zichzelf moed in. Als de ander als een echte Hollander uit het land van molens en trekvaarten maar behoorlijk zeilen kon, zou zij zichzelf wel weten te

amuseren. Ook al zou hij heel de dag zwijgen zoals nu. Het was trouwens beter dat hij zweeg, dan met zijn onverstoorbare zelfingenomenheid allerlei banale dingen zeggen.

De zeiltocht had haar ook geamuseerd. En toch... Terwijl zij met het kleine driehoekige zeil dat helwit blonk in de zonneschijn, over het bijna rimpelloze water van de lagune gleden, had zij zich verheugd in het zachte deinen en het zwierige laveren van de boot die, als een levend wezen zo soepel en willig, zijn kapitein gehoorzaamde. Een vredige muziek was haar de morreling van het water langs de romp. Geen motoren-geronk, geen luidruchtigheid; niet meer dan een zangerige stilte.

Na een hele tijd, in volle zee, was hij begonnen te praten over Leiden. Zijn studententijd, zijn moeilijkheden thuis, voordat hij was afgestudeerd. Doodgewone dingen die hij zei op een doodgewone manier. Terwijl Cynthia wilde dromen en niets horen van zulke nuchtere dingen die haar bovendien niet aangingen. Maar zij hoorde ze toch, ze haakten zich vast in haar aandacht, en dat maakte haar kregel.

Ten slotte zei ze: ‘Laat ons maar gaan zwemmen,’ in de hoop dat zij in het water tenminste weer een poos met zichzelf alleen zou zijn, en bevrijd van zijn stem die als een monotoon recitatief klonk op de subtiele muziek van het weggesneden en weer samenvloeiend water.

Meteen stuurde man aan op het eerste het beste zandstrand in de nabijheid. Vlak daarbij gekomen, dook Cynthia vanuit de boot het water in, nog voordat hij het zeil gereefd en het vaartuigje gemeerd had. Met een wuivend gebaar van zijn vrije linkerhand keek hij haar even na, kameraadschappelijk. Maar ze wierp zich bruusk om in het water, alsof ze hem moedwillig en schamper de rug toekeerde, en zwom met krachtige slagen weg, de kust langs.

Evertsen verkleedde zich op zijn gemak, nadat hij de boot had vastgelegd. Hij rekte zich uit in zijn volle lengte en tuurde alle horizonnen, verborgen achter de donkere mangroves op de lagune, af, als zocht hij naar heel iets anders dan het kleine vlekje in

de doorschijnende zee, dat Cynthia geworden was. Pas daarna stapte hij voorzichtig het water in.

Hij vergenoegde zich met een poos kalm op en neer te zwemmen, wat te duiken, op zijn rug te liggen. Opeens scheen hij een ingeving te krijgen, maakte een paar kloeke slagen en verdween onder de waterspiegel. Hij kwam pas boven toen Cynthia een luide gil slaakte, hel door het water weerkaatst, en heftig begon te spartelen. Zijn kop glunderde vlak naast de hare.

'Beken,' riep hij, nog naar adem hijgend, 'beken dat u dacht dat het een haai was die u vastgreep.'

'Het is een flauwe, rottige grap,' zei Cynthia, ook even buiten adem. 'En het is gemeen een ander onnodig te laten schrikken.'

'Zo gaat dat in de natuur,' hield de man vol, nu weer geheel beheerst naast haar zwemmend. 'De groten vreten de kleinen op, en de kleinen de allerkleinsten. Speciaal in zee.'

Cynthia zei maar niets meer. Dat was nu haar idylle. Bah!

Ze waren niet lang daarna weer weggezeild; zijn spraakzaamheid scheen even plotseling verdwenen als zij gekomen was, en dat hinderde haar het meest. De opzettelijke stilte die hij schiep, was haast nog storender dan zijn eentonig gepraat over een land dat zij niet wilde kennen en een jeugd die haar niets aanging. Bij het afscheid nemen had hij alleen gevraagd: 'U bent toch niet meer boos op me, wel?' En toen zij sportief had toegegeven, dat ze achteraf toch om zijn goedgeslaagde grap moest lachen, had hij met de grootste vanzelfsprekendheid een afspraak voor de volgende dag gemaakt. 'Het komt er niet op aan waarheen, laat die Arubaanse encyclopedie van u dat vanavond maar uitmaken. Overal is het amusant.' Dat hij dát juist erbij moest zeggen, maakte haar weer razend. Maar ze kon niet meer terug.

En nu, nadat ze met hem naar de Palm Beach geweest was, enkel om hem te laten zien dat het zwemstrandje dat hij in de lagune had uitgevonden, niets was in vergelijking met haar onmetelijk uitgestrekt zandstrand aan een open zee, met heerlijke lommer en alle vrijheid om te dwalen zoveel ze maar wilden, nu was hij begonnen over de stellig wel vulgaire drukte van Sint Nico-

laas, en zoiets zakelijks en rokerigs als de olieraffinaderijen - zowat een der grootste van de wereld, had hij gezegd - die daar direct in de nabijheid lagen.

'Noem het gerust een rauwe realiteit,' was hij voortgegaan, 'maar waar zou het eiland zonder deze nuchtere nijverheid zijn welvaart vandaan moeten halen? En ook in deze zakelijkheid, juist in haar schril contrast met de ongerepte eenvoud van het overige land, schuilt iets moois, zichtbaar voor iedereen die niet moedwillig zijn ogen ervoor sluit.'

'En u pretendeert de mijne ervoor te kunnen openen?' zei Cynthia plagerig uit de hoogte. 'Ik kom uit een Amerikaanse industriestad, en ik ben ziek en misselijk van de aanblik ervan.'

'Hier is het niet anders,' hield Evertsen vol. 'Maar het tegenstelde is er ook, dat moet ik toegeven.'

Hij kreeg ten slotte toch zijn zin, al was de jonge vrouw 's avonds toen bij haar kwam halen, vastbesloten zich niet gewonnen te geven. Hij moest niet denken dat ze zich zo gemakkelijk liet bepraten.

Ze reden in het vroege donker de lange weg op die, eerst vlak bij de kust, later door mangrovebos aan de ene en met windbomen schoongebezemd land aan de andere kant, zuid-oostwaarts loopt. Dan een paar bruggen over, waar het terrein zich opent voor een stille rivier, het breedst, met palmen omzoomd, bij de Spaanse lagoen. Verderop wuivende palmenkruinen rechts en links tegen de witbesterde hemel, en de lange, starre schildwachtrijen van cactushagen bij een dorp dat de welluidende naam van Savaneta droeg. In de verte, aan de zeekant, zag Cynthia opeens een rosse, rokerige gloed, die helderder en roze-oplichtend werd, naarmate zij dichterbij kwamen. Daarin stonden hoge, zwarte silhouetten. Maar de vlammende bron van het schijnsel was er een eind van verwijderd, naar zee toe.

Weldra bereikten zij de eerste, gelig van binnen verlichte huisjes van Sint Nicolaas. Evertsen zat stil voor zich uit neuriënd naast Cynthia aan het stuur. Het was hem te moede als reed hij een zeldzaam boeiend avontuur tegemoet, ofschoon hij voortdu-

rend verwachtte dat Cynthia terug zou komen op haar vroegere bewering, dat dit alles waar zij naar toe gingen, toch het echte Aruba niet was. Verliefdheid leeft van schijnbeelden, had hij toen nog geopperd, maar de ware liefde wil de werkelijkheid zien zoals ze is, en bemint dan ondanks de gebreken die zij rustig erkent. Hij had stilletjes moeten glimlachen om haar antwoord, dat alleen koude, harteloze mensen liefde en verliefdheid maken tot het object van hun filosofie. Hij moest er weer aan denken, nu zij het nachtelijk-rumoerige stadje naderden, waarachtig in de maanloze avond duidelijk, als dreigende bewakers, hoge torens, schoorstenen en breedgeschouderde reservoirs opdoemden. Heel de plaats scheen te baden in de pluizig-doorlichte wasem van de raffinaderij. Maar uit de open bars, vol drinkende mannen, klonk gitaarmuziek en zang. Meisjes in helle kleuren gekleed, met glimmend-zwarte kapsels, kleuriger naarmate hun gezicht en armen donkerder waren, flaneerden langs. En toen zij in die drukte uitgestapt en daarin opgenomen waren, pakte Cynthia onwillekeurig de arm van haar begeleider, die voortvarend als altijd zijn weg baande. Zij mocht hem vooral niet kwijtraken, want hier leek het wel een Amerikaanse shanty-town.

Verschrikt keek Evertsen om en maakte een spartelbeweging.

‘Ai, wat! Ik dacht dat het een landhaai was die mij vastgreep. Wat een lelijke, gemene streek is dat, om me zo te laten schrikken!’

Cynthia beet zich op de lippen om niet te lachen vanwege de quasi-ernst waarmee hij deze tegen-troef uitspeelde.

‘Hou me vast,’ zei ze, ‘anders raakt u me nog kwijt in deze drukte en kom ik de hemel mag weten waar terecht.’

‘Het is hier ongevaarlijk,’ stelde Evertsen haar gerust. ‘Een enkele dronken matroos is gauw ingerekend als hij te lastig wordt. Niet bang zijn hoor.’

‘Lastige mannen kan ik best alleen af,’ snapte Cynthia terug. ‘Het is niet precies dat wat ik meende.’

Ze wist echter zelf niet duidelijk wat dan wel. De woelige nacht tussen de lage winkels, in bochtige, half nog landelijke straten, toch vol auto's, tropisch, met flinke stenen huizen tussen ar-

moedige houten wrakken, mensen van allerlei slag die zonder haast, dan hier, dan daar bijeenstonden, omspoelde hen met een atmosfeer geladen van durf en energie, zoals zweeft rondom mensen die zwaar gewerkt hebben, met goed resultaat, en die nu, ietwat dronken door hun succes, genieten van een welverdiende, maar geenszins bekoelde rust.

Vrij onverwachts stonden zij in een buurt van enkel povere houten huisjes, vol kinderen, bijna puilend uit de open vensters en deur, wat planten er omheen. En even onverwacht belandden zij weer in een monotone villabuurt vol eendere, maar keurignieuwe bungalows. Ze liepen langzaam de straathelling op, vanwaar het geheel te overzien was.

'Vreemd,' zei Cynthia toen ze daar even in de nachtstilte stonden uit te rusten. Vóór hen nu duidelijk het grote, met talloze lichtjes verlichte emplacement van de olieraffinaderij en beneden het zoemende wespennest van Sint Nicolaas. 'Vreemd, dat de mensen altijd weer bij elkaar kruipen, terwijl de wereld en zelfs dit kleine eiland zo groot is!'

Evertsen knikte bedachtzaam en antwoordde toen traag: 'Ze hebben elkaar nabijheid nodig, of ze willen of niet. Om zich niet al te zeer verloren te voelen in deze eindeloos grote wereld.'

'U schijnt er tot nu toe anders geen behoefte aan gehad te hebben,' stelde Cynthia vast. 'U heeft mij genoeg over uzelf verteld, dat ik het weten kan. Dus moet u zichzelf wel als een grote uitzondering beschouwen. Heel wat mans.'

Zij zei het bijna met de bedoeling om hem te kwetsen, maar nuchter als altijd antwoordde hij: 'Het kan evengoed waar zijn, dat u de uitzondering bent, die mij tot dit inzicht deed komen. U, heel wat vrouws, komt me voor.'

'Ik bén geen uitzondering en ik wéns er geen te zijn. Ik ben een heel gewone vrouw met alle gebreken van mijn soort. Ik beeld me niets in,' zei Cynthia ernstig.

'Misschien bent u door dit laatste juist een uitzondering,' hield Evertsen vrolijk vol.

Cynthia besloot echter dit korte intermezzo met de ruwe op-

merking: ‘Soms bent u werkelijk vervelend.’ Met een baldadigheid die zijzelf niet goed kon verklaren, wilde zij juist nu onhebbelijk zijn tegen haar begeleider.

Hij keek haar even aan met zijn onderzoekende klinische blik en zweeg verder maar. Zij wandelden terug in de geurige koelte die hen uit de duisternis achternagedragen werd, omringd door de sterrenkoepel, wijd over het reeds ingesluimerde land.

‘Geef me alvast een hand, voordat wij elkaar weer kwijtraken,’ begon de dokter toen zij weer het feestgeroes genaderd waren. ‘Wat een prachtige nacht! Bevalt Aruba u het meest overdag, of ook wanneer zij slaapt?’

‘Zelfs nachtbrakend,’ bekende Cynthia, terwijl ze hem liet begaan en zij als kinderen hand in hand de voorbijgangers trotseerden. ‘Maar ik vraag mij af of deze plaats er overdag even... laten we zeggen even fascinerend uitziet. Hoe volkomen verschilt het 's nachts van het rustige, vroeg al ingedommelde, ook in het donker nog deftig aandoende Playa.’

‘Steden verloochenen evenmin als mensen hun karakter wanneer ze slapen,’ vond Evertsen. ‘Integendeel, dan tonen zij zich juist in hun ware gedaante. Maar we moeten ons onderzoek beslist ook overdag voortzetten.’

Elke keer wist hij haar te verstrikken in haar eigen geestdrift voor het eiland. Ze besefte al van tevoren dat het gebeuren ging, verzette zich ertegen, en toch, het was haar onvermijdelijk lot. ‘Ik kan niet tot Aruba komen zonder middelaar,’ dacht ze bij zichzelf, en ze sprak het ook uit tegen Sjon Eli, die niet kon nalaten licht ironische bemerkingen te maken over de standvastigheid van haar nieuwe begeleider, bij alle schaarse keren dat zij hem nog ontmoette. En ze plaagde terug: ‘Hij en ik geven tenminste al onze vrije tijd aan dit eiland. Maar u bent een veel te bezige zakenman daarvoor.’ Wat Sjon Eli weer pareerde met de vaststelling. ‘Ik word juist gebonden door Aruba.’

Toch liet hij niet na, haar bij elke gelegenheid weer te wijzen op nieuwe mogelijkheden voor wat hij ‘haar onderzoekingstochten’ noemde. Alsof hij voelde dat zij er behoefte aan had, hier zo

lang mogelijk bezig gehouden te worden, of mogelijk omdat hij zelf graag wilde dat zij zo lang mogelijk bleef. Hij was er benieuwd naar, hoe haar samentreffen met Evertsen eindigen zou, en zag zichzelf als een soort experimentator, die een heel eiland als laboratorium tot zijn beschikking had voor een proef die hem meer boeide dan hij zichzelf wel bekennen wou.

Zo zond hij hen naar Daimari aan de oostkust waar, als een oase op het schaars begroeide rotsplateau, een grote plantage van kokospalmen de koele schaduwlucht vervulde met de onafgebroken symfonie van verre en nabije ritseling. Wat hij niet wist, was dat Cynthia, daar op een omgevallen stam gezeten en gevangen in de zoete geheimzinnigheid van deze rank omhooggegroeide zuilen-kathedraal, een lang, half schertsend, en toch in zijn ondergrond heel ernstig gesprek had met de dokter, die zij nu naar Arubaanse trant ‘Sjon Jan’ begon te noemen, - een gesprek waarin ze eindelijk iets van haarzelf vertelde, losliet hoe ze had gewanhoopt en berust, en hoe ze nu zichzelf bewust werd van een nieuwe innerlijke rust en kracht.

Evertsen had enkel knikkend en bijna woordeloos naar haar geluisterd. Stil, maar vol gespannen aandacht, zoals hij te doen placht wanneer op zijn spreekuur een patiënt zijn nood kwam klagen en hij ook datgene trachtte te begrijpen, wat onuitgesproken bleef. Op zulke ogenblikken was het, alsof hij zichzelf liet verdwijnen om de ander, ongestoord in een alleenspraak die geen zelfbedrog meer toeliet, tot een uiterste oprechtheid te nopen. Cynthia begreep het niet terwijl ze sprak, en later evenmin, hoe zij er toe kon komen zulke intieme mededelingen te doen aan iemand die zij toch nog als een vreemde, heel toevallig in haar buurt gezworven, bleef beschouwen. Maar toen zij ten slotte uitgesproken was en opstond om hun wandeling onder de groene spitsboogribben van de kokostakken voort te zetten, legde Evertsen heel zachtjes en heel even zijn hand op haar schouder, en bleven zij daarna een poos dicht naast elkander lopen in dat vreedzame en betekenisvolle zwijgen, dat de enige uitdrukking is van onuitsprekelijk begrip.

Een andere keer, gretig ingaand op Sjon Eli's dringende aanbeveling, ondernamen zij een tocht naar Boca Prins, gelegen aan dezelfde kust, waar noordelijk de rotsgrond bedekt lag met zand, hoog opgewaaid tot duinen, zacht gezeefd met al de fijne plooiingen waarmee de wind zijn boodschap schrijft die iedereen zien, maar niemand lezen kan. Een schrift van kleine vastgestolde kabbeling en waterachtig rimpelen, iets van de zee, door poeierig aarde-stof vertaald, met fijne kriebel-commentaren van insecten aangevuld, met lange glossen van het hagedissenspoor en driftige raderingen van stijve landkrabpoten.

Met de aandacht van een man, gewend aan zorgvuldige beschouwing van de natuur, boog Evertsen zich over de schijnbaar onaanzienlijke zandreven die morgen alweer anders zouden liggen. En die toch hier sinds mensenheugenis waren en altijd wel hier zouden zijn. Dit eeuwige, stabiele van heel de omringende natuur, toch vol van kleine wisselingen, vervulde hem met wonderlijke gedachten. Van alle eilanden in de Caraïbische Zee was Aruba misschien het laatst losgeraakt van het vasteland. Overal had hij koraalriffen gezien, die hem geleerd hadden, dat zo'n eiland in de oertijd voor meer dan viervijfde deel door de zee was bedekt. En nu lag het hier, bloeiend en stabiel, zich met zijn zandrug en zijn heuveltoppen in de verte, in het gouden licht te zonnen. Niettemin, nog geen veertig jaar terug had het zich nog steeds omhooggeheven uit de zee, en niet zo weinig... Dat had hij al vóór zijn vertrek uit Leiden gelezen, toen hij zich voorbereidde op deze reis. Hele stukken van de vlakke oever en de rotskust waren destijds drooggelopen. Ook de barre bodem leefde in zijn uiterlijk verstard-zijn een onkennelijk leven. Het gaf Evertsen een huivering van ontzag. Ging het ook niet zo in zijn eigen leven, dat onwrikbaar vastgelegd scheen door milieu en door beroep, en waarin nu opeens een avontuur beroering bracht; bij alle uiterlijke vredigheid een milde dronkenschap, waarin hij zichzelf in staat zag dingen te doen die hem slechts met verwondering over zijn eigen wezen konden vervullen?

Hij herkende zichzelf niet meer, en het was hem als stond de

formule van zijn eigen bestaan in dat onontraadselbare wriebelschrift hier in het zand geschreven...

Hoe lang hij zo gestaan had, wist hij zelf niet meer. Het kon evengoed een eeuwigheid als een minuut geweest zijn. Maar toen hij weer opkeek, met een driftige hoofdbeweging als om al die gedachten weer van zich af te schudden, stond Cynthia vlak bij hem, rustig wachtend met haar lichte glimlachje vol ironie en op de lippen een halfspottend vraagje: ‘Iets interessants ontdekt?’

‘Het kan zijn. Ik weet het nog niet met volstrekte zekerheid,’ zei Evertsen.

‘Vertel het dan maar later, als het zover is.’

Voor de zoveelste maal in deze laatste dagen keek Evertsen haar van terzijde aan, terwijl ze verder gingen. En hij trachtte zijn vorige gedachten, die nog nagonsden in zijn hoofd, uit zijn aandacht te bannen.

‘Zie je die cactussen daar?’ vroeg hij. ‘Weet je dat er honderden soorten zijn, op dit eiland. Vannacht heb ik er een paar studies over nagelezen. Er zijn geleerden die hun hele leven al bezig zijn ze te determineren; tevergeefs, want telkens duiken er weer nieuwe soorten en variëteiten op. Daar, die met die dikke vlezige aan elkaar gereide lobben en grote, roze bloemen, dat zijn opuntia's. Die bolvormige, als egels bij elkaar gekropen in een nest, zijn mammillaria's. Ginds, die enorme, plantaardige rupsen met lichte kale koppen, behoren tot het beroemde geslacht melocactus. En die orgelpijpvormige, die je hier overal ziet en die zich tot hele bomen vertakken, zijn cereus-soorten. Het is een boeiende studie, waaraan ik van plan ben nog heel wat uren te wijden.’

‘Je deed beter met 's nachts te slapen,’ merkte Cynthia vlak op. ‘Je ziet er slecht uit.’ De geluidsovereenkomst van het Engelse ‘you’ en het Hollandse ‘je’ en ‘jou’ vergemakkelijkte voor beiden de overgang naar een vertrouwelijkheid, die veel meer door een nieuwe intonatie werd uitgedrukt.

‘Ik voel me uitstekend,’ antwoordde Evertsen. ‘Tenminste...’

Hij bedacht zich. Het absurde van het geval trof hem. Dat een

vreemdelinge hem als dokter een opmerking over zijn gezondheid maakte. Alsof hij een klein kind was. Maar tegelijk met de wrevel hierom voelde hij zich ontroerd. Juist om dat kinderlijke.

‘Ik ben eraan gewend 's nachts laat op te blijven,’ ging hij zacht verder. ‘Net als de meeste mannen zonder vrouw.’

Cynthia haalde de schouders op.

‘Mannen zijn dom,’ zei ze spottend. ‘Meestal hebben ze iemand nodig om op ze te letten.’

‘Net als sommige vrouwen,’ plaagde Evertsen terug.

Ze waren inmiddels dichter bij de kust gekomen, naast elkander hobbelend in de auto, die ze nu weer verlaten moesten om verder langs de ruwe steenblokken hun weg te zoeken naar de grotten die dicht bij de zee moesten zijn. Na enig zoeken werden deze gevonden en traden zij de koele schaduwstilte binnen van deze oude uithollingen. Echte spelonken, waarvan Sjon Eli had verteld dat men er schedels had gevonden, sommige vreemdsoortig misvormd, en heel wat als wiggen bewerkte stenen. Dat waren de achtergebleven wapens en instrumenten van verdwenen indianenstammen. Wat zij er nu zochten, vonden ze gauw genoeg toen Evertsen zijn elektrische zaklantaren binnen langs de ruwe kalkwanden liet schijnen.

Met heldere en bruinachtig-rode dikke strepen waren daarop allerlei geheimzinnige figuren getekend, kleine en grote; hier en daar haast tot lettertekens vereenvoudigde omtrekken van dieren, stervormige aanduidingen, van wat? Waartoe?

‘Het moeten bezweringen zijn, tegen de geheimzinnige machten die hier rondwaren, en in de zee die hier buiten ruist,’ zei Cynthia met een huivering. ‘Je voelt hier nog de vage angsten van een oerbestaan, van misschien duizenden jaren terug.’

Evertsen sloeg zijn vrije linkerarm om haar heen, alsof hij haar beschermen wilde, en ze liet hem begaan, blij met zijn nabijheid. Hij trachtte haar gerust te stellen.

‘Kijk, er zijn verderop allerlei nissen bij de grond, ieder met hun eigen beschilderingen. Zouden daar niet verschillende fami-

lies gewoond hebben, en de tekens zoveel geweest zijn als hun naambordjes? Totemdieren die bij elke familie, elke clan behoorden, meer niet? Geen sterveling zal het nog ooit precies ontraadselen.'

En na enig zwijgen voegde hij er aan toe: 'Hoe kan dat ook. Wanneer we niet eens in staat zijn om ons eigen hart te ontraadselen?'

Het had pathetisch kunnen klinken, buiten in de open lucht. Maar hier, in de geheimzinnige schemer die hen omving, waarin de vleermuizen, opgeschrikt, een fladderend heenkomen zochten naar dieper gelegen duisternissen, hier ontsnapte hem de gedachte die hem al heel de morgen had bezig gehouden, en bevrijdde deze zich bij het gevoel van veiligheid dat Cynthia's warme nabijheid hem gaf.

'Het is uit de mode om over dat orgaan te spreken,' antwoordde de vrouw ietwat onzeker.

'Niet hier, waar om met Napoleon te spreken, een paar duizend jaar op ons neerzien,' verzekerde Evertsen.

De spottende toon van Cynthia keerde terug: 'Je voelt je nu zeker een soort van Napoleon, hè?' Ze maakte zich los uit zijn arm, die haar, eerst ongemerkt, was gaan omknellen.

'Nu ik verbannen word,' spotte Evertsen terug. 'We kunnen beter in het nuchtere daglicht teruggaan. Ik naar Sint Helena, zoals je insinueert.'

Hij vroeg zich af, wat hij eigenlijk aan Cynthia had. Iets toevalligs had hen bijeengebracht, - Aruba. Als dat er niet meer was, zouden zij even vreemd en onbekend voor elkander zijn als tevoren. Hoe zou hij hier ooit kunnen weggaan? En wat moest hij beginnen, wanneer zij ging?

Toen zij weer in de felle, ontnuchterende middag stonden, vroeg hij abrupt: 'Hoe lang denk je hier nog te blijven?'

Cynthia aarzelde even.

'Ik weet het zelf niet. Mij verveelt Aruba nog lang niet. Maar ik zou me kunnen voorstellen dat een Hollandse dokter met een drukke praktijk er nu al genoeg van heeft.'

‘Niet zolang jij nog hier bent,’ antwoordde Evertsen, en hij schopte boos naar een steen die vóór hem op het pad lag. ‘Het spijt me dat ik het zeggen moet!’

En Cynthia: ‘Het spijt me, dat ik dit zeer op prijs stel.’

De terugtocht verliep als zo menigmaal zwijgend, maar Evertsen stelde bij zichzelf vast, dat het zwijgen tussen hen vol vriendelijkheid was, en iets vertrouwelijks aan hun samenzijn gaf, dat nooit door woorden kon worden uitgedrukt. In de grotten waren zij op een wonderlijke wijze elkaar naderbij gekomen. Veel dichterbij dan toen tot hun bewustzijn doordrong.

Zij gingen niet naar Cynthia's hotel, maar terug naar Sint Nicolaas, dat lag te gloeien in de wolkenloze middagzon die zilverig weerkaatste op al de honderden aluminiumkleurige tanks en reservoirs, bijeengegaard daar in de open lucht, als het huisraad van een eensklaps uit zijn woning gezette titanenfamilie. In de straten van het stadje zelf was er een sfeer van zakelijkheid, wel haastloos, bijna kalm zelfs, maar toch vol spanning. Strak gelijk de middag was.

‘Een heel andere stad dan 's avonds is Sint Nicolaas,’ merkte Cynthia op. ‘Het herinnert mij aan die vlugge, binnen enkele jaren opgegroeide plaatsjes in de States. Hier ben je met een paar luttele stappen uit de idylle van het eiland in de nuchterste geldmakerij. En toch, het is niet zonder eigen charme, de bekoring van iets ruws en onbehouwens. Dat wat ook een gouddelver, een cowboy of een gaucho heeft.’

Zij was plotseling weer spraakzaam geworden, terwijl zij tegenover Evertsen zat aan het tafeltje waar hij anders alleen zijn maaltijden gebruikte.

‘Wat zal er gebeuren, als er niets meer voor ons op dit eiland te zien is?’ vroeg de dokter, nog altijd in gedachten, hoewel vol zorg voor zijn gast. ‘Want tenslotte is het maar een heel klein eiland. Wat doen wij daarna?’

‘Je kunt een Arubaanse trouwen en desgewenst hier blijven,’ troostte Cynthia hem.

Met gemaakte ernst ging Evertsen er op in.

‘Ze trouwen niet met vreemdelingen. Dat is hun goed recht. Zou jij dan ooit met een vreemdeling trouwen?’

Cynthia moest lachen om zijn welberekende, diplomatieke vraag. Ze zei: ‘Het ligt eraan. Als hij veel van mij houden zou en ik van hem, - waarom dan eigenlijk niet? Al kwam hij ook uit China.’

‘En je zou hem volgen, waar hij ook naar toe ging?’

‘Zeker. Aangenomen dat ik werkelijk van hem hield.’

‘Hoe weet men dat? Hoe weet men het van zichzelf, - laat staan van de ander?’

‘O, men weet het. Ik ben er heel zeker van, dat men het al te goed beseft, wanneer men in die toestand raakt... en zo ook voor de toestand van de ander ontvankelijk wordt.’

Cynthia trachtte het zo nuchter en zakelijk mogelijk te formuleren, zoals paste bij de sfeer van Sint Nicolaas overdag. Evertsen kon het slechts matig waarderen, en zei: ‘Wat je maar een toestand noemt.’

Maar nu gaf Cynthia in ernst tot antwoord: ‘Je vergeet, ik ben geen kind meer. Ik weet iets van deze dingen af.’

Haar vrolijkheid scheen plotseling vergaan. Dat was het juist; de laatste tijd hier op het eiland, feitelijk sinds zij geregeld samen was met Evertsen, was al haar vroegere gelijkmoedigheid verdwenen. Tienmaal wisselden haar stemmingen; soms van het ene ogenblik op het andere vervielen ze in uitersten. Dat kwam, had ze eerst gedacht, door de tropen, het acclimatiseren. Maar steeds weer bemerkte zij de laatste dagen, dat die schommelingen juist het ergst waren als zij samen was met Evertsen. Het ergerde haar, maar niet minder de gedachte, om dan maar af te zien van zijn gezelschap. Nu zocht zij, een beetje als een wanhoopsdaad, een oplossing in elkaar te flansen.

‘Ik geloof dat we eigenlijk heel onaardig zijn tegen elkaar zijn,’ begon ze aarzelend.

Onderzoekend, plagerig nog, opperde Evertsen: ‘Tegen elkaar? Dat vind ik ook.’

Maar Cynthia schudde heftig van neen. ‘Dat zou geen bezwaar

zijn, zolang het wederkerig blijft. Maar we zijn ook onaardig tegenover Sjon Eli. En ondankbaar. Wij verwaarlozen hem, gaan altijd met zijn tweeën uit en vragen hem nooit meer mee.'

'Je weet evengoed als ik dat de man geen tijd heeft.'

'Omdat hij meer bescheidenheid heeft dan...'

Cynthia eindigde de zin niet. Ze wist eigenlijk niet wat Sjon Eli tekort kwam, behalve tijd. Wat wist ze eigenlijk van hem af? Hij was net als Aruba zelve, zij kende hem, was enthousiast over zijn vriendelijkheid, zijn uiterste correctheid als gentleman, en toch, zijn innerlijk, zijn ware wezen was haar vreemd gebleven. Op Evertsen kon zij boos zijn, omdat zij hem begon te kennen, en van hem houden kon zij ook, desnoods... Dat was het juist, wat haar haast een gevoel van schuld gaf tegenover Sjon Eli. Deze Sjon Jan...

'We moeten hem meevragen op onze eerstvolgende tocht. Aandringen,' zei ze.' 'Hij zal het zeker prettig vinden, wanneer hij eenmaal zwicht.'

'Als je het noodzakelijk vindt...,' zuchtte Evertsen, niet zonder een duidelijke toon van teleurstelling in zijn stem, waardoor Cynthia zich opeens weer geamuseerd voelde.

Het klonk niet erg overtuigend toen zij hem troostte: 'We kunnen een hoop van hem leren. En bovendien, - hij is amusant. Ik zal hem straks opbellen.'

Haar telefoongesprek met Sjon Eli duurde niet lang, en de volgende morgen was hij al vroeg bij haar, om haar af te halen. Het was Evertsen die op zich liet wachten, hetgeen Sjon Eli de opmerking ontlokte, dat de Hollander er zeker niet veel prijs op stelde dat Cynthia met een dubbele escorte er op uit trok.

'Zijn mannen werkelijk zo dwaas?' vroeg Cynthia blank. 'Wat moet ik dan denken van al uw weigeringen om mee te gaan, Sjon Eli?'

'Al mijn weigeringen hebben minder te betekenen dan zijn wegblijven,' oordeelde Sjon Eli wijs.

Toen Evertsen ten slotte aankwam, bleek hij boos en opgewonden. Zijn auto had hem onderweg in de steek gelaten, en hij

had de hulp moeten inroepen van een vriendelijke voorbijganger uit Sint Nicolaas, wiens pogingen ook al tevergeefs geweest waren en die hem ten slotte hierheen gebracht had. ‘Een slecht begin van de dag,’ besloot Evertsen zijn verslag, dat meer als een beklag dan als een verontschuldiging bedoeld was.

‘Je bent toch niet bijgelovig?’ vroeg Cynthia. ‘Dat past weinig bij zo'n natuurwetenschappelijk man als onze dokter Jan,’ voegde zij er aan toe ten behoeve van de Arubaan.

Ironisch viel Sjon Eli echter de ander bij: ‘Spot nooit met iemands voorgevoelens.’

Van terzijde nam hij hem op, richtte daarna een snelle blik op Cynthia en scheen toen in alle stilte zijn conclusies te trekken. Een glans van genoegen kwam op zijn gezicht, en op ongewone wijze het initiatief nemend, zei hij: ‘Hoe dan ook, we zijn eenmaal begonnen, laat ons dus maar op weg gaan en het noodlot tarten.’

Hoezeer hij ook zijn best deed, Evertsen kon zijn slecht humeur echter kwalijk onderdrukken. ‘Het weer werkt ook al niet mee,’ mopperde hij toen zij in Sjon Eli's auto stapten. ‘Kijk naar de zee, hoe lelijk en schuimig ze staat onder de zonloze hemel.’

‘Ook Aruba mag zich een enkele slechte dag veroorloven onder de talloze mooie,’ verdedigde Sjon Eli zijn eiland. ‘Maar ik zal laten zien dat het zelfs op zo'n dag als deze hier prachtig kan zijn. Juist op zo'n dag.’

‘Waar gaan we dan naar toe?’ vroeg Cynthia.

‘Naar de noordoostkust, met uw verlof. Ergens tussen de plek die Boca Prins wordt genoemd en het vlekje Rincon. Een echte wildernis, ik waarschuw u van tevoren. Maar wij moeten het landschap uitzoeken dat bij het weer behoort, aangezien wij machteloos hebben af te wachten welk weer we krijgen.’

Sjon Eli bleek in een filosofische en spraakzame bui. Hij kortte met zijn wijsgerige opmerkingen de weg die van het witte dorp Santa Cruz, tussen de toppen van de Arikok en de Yamanota oostwaarts voerde. Het bleek een van de schilderachtigste routes, toen zij op het hoogste punt aangekomen, zowel vóór als achter

hen de zee aan weerszijden van het eiland zagen uitgestrekt.

‘Niet voor niets noemt men deze plek Miralamar,’ verklaarde Sjon Eli. ‘Dat betekent: ziedaar de zee. Ziedaar de beweeglijke, ondoorgrondelijke middenstof, waarin ons eiland opgenomen ligt als een oase in de woestijn.

‘Eilandbewoners zijn gek op de zee,’ merkte Cynthia lachend op.

‘Wij Hollanders ook,’ bekende Evertsen stroef. Toch voelde ook hij zich opgenomen door de bries van geestdrift die hier over de hoogvlakte lange hun oren joeg.

‘Daarginds is weer een verlaten goudmijn,’ wees Sjon Eli ze aan. ‘Maar die interesseert ons nu niet. We gaan verder.’

‘In 's hemelsnaam. Verbeeld je dat we daar weer een vreemdeling ontdekken... Net zoals toen jullie mij tegenkwamen bij Bushiribana. Ik mag een boon worden als ik ooit die naam vergeet!’

Evertsen zei het op een toon van zelfspot, die kwalijk de gevoelens verborg welke hem bestormden. De harde bries en de verlatenheid van het landschap vertolkten nauwkeurig de stemming waarin hij zich bevond; de gemoedsgesteldheid om iets wilds en onherroepelijks te doen. Het was alsof Sjon Eli iets van dat gevoel begreep, toen hij onder het voortgaan bleef filosoferen: ‘Wij moeten het van de toevalligheden in het leven hebben, dokter. Zij geven er de fleur en de verrassing aan. En zonder deze, zouden we niet sterven van verveling, om niet te zeggen van een hopeloos gebrek aan vooruitzichten?’

‘In ieder geval heb ík mij over geen enkele toevalligheid op dit eiland te beklagen,’ troostte Cynthia hem. ‘Ik aanvaard van Aruba, wat ze mij ook brengen mag.’

‘U bent nog even verliefd als op de dag toen u aankwam,’ merkte Sjon Eli op met een knipoogje. Zijn anders zo vormelijk gezicht straalde weer.

En Cynthia bekende: ‘Nog veel verliefder dan ooit.’

‘Dan bent u verloren,’ zei Sjon Eli laconiek, en deed er verder het zwijgen aan toe, terwijl hij de auto tot spoed aanzette.

‘Pas op, we hebben geen haast,’ ontsnapte het Evertsen toen de auto langs een kantige helling begon te dansen. Maar Sjon Eli bleef onverstoorbaar in zijn plotselinge zucht tot snelheid. Geruststellend bromde hij: ‘Wees maar niet bang. Ik ken deze mensenwegen. Op een zeker punt gekomen, moet je je haasten, anders kom je achter de gebeurtenissen aan.’

Het klonk dubbelzinnig, maar dat kon onmogelijk zijn bedoeling zijn. Hij heeft zo zijn eigen manier van wijsgerig spreken, dacht Cynthia, en Evertsen meende dat de ander iets bijzonders in de verte ontdekt had, dat hij hun met alle geweld wilde laten zien eer het te laat was.

Opeens hield de auto stil.

‘De rest wordt lopen,’ zei Sjon Eli. ‘Het spijt mij dat ik het jullie niet gemakkelijker kan maken. Maar het zal de moeite lonen. Want ik meen jullie beider smaak zo langzamerhand wel te kennen.’

Hij zei dit laatste met een zonderlinge nadrukkelijkheid, die bijna iets weemoedigs had. Als was dit het povere resultaat van al zijn gefilosofeer onderweg.

De kust kondigde zich al van verre aan door een geweld van wind en water, dat niet alleen hoorbaar was als een ziedende, zoevende muziek van diepe ondertonen, uit elkaar gebarsten bassen en bazuinen, maar ook voelbaar in een prikkelend-fijn sproeisel dat de lucht vervulde en al gauw gezicht en handen van de wandelaars bedekte met een kleverig, zweetachtig laagje. Als waren ze voortijdig al, en op het droge, gedoemd tot menselijke algen.

Aangevreten en verweerd was de barre, puttige rotsgrond, waarop hier en daar wat zout kristalwit lag uitgeslagen, en elders nog zeewater van een vroegere storm blonk in kleine poelen. Maar ze moesten eerst nog wennen aan de huizenhoge fusees van wit schuim, die sidderend en bulderend vóór hen opsloegen tegen de steile kust, voordat zij hierop konden letten, en zien hoe in het gesteente nog allerlei schelpformaties, grote afgeslepen tritonschelpen soms, zaten vastgeklemd.

Wat zich maar een weinig verder en toch ongenaakbaar voor

hen afspeelde, was iets adembenemends, iets aangrijpends in zijn nameloze dramatiek. Een gedepersonaliseerd gebeuren, van enorme proporties, dat zich sedert oertijd allerwegen moest hebben voltrokken. Zich eindeloos herhalend, maar iets waarvan de beschaafde mensheid vandaag ternauwernood meer enig vermoeden bezat.

Weg van zee en storm en wolkenstapeling in strijd met fel om doortocht worstelende zon, ver van steile onverzettelijke kusten, waar de onaanzienlijke koraaldiertjes hun badious van onverzettelijke weerkracht bouwden, werden de zeldzame bezoekers die zich tot hier waagden, vervreemd van eigen hartstocht en van flitsende instincten. Behoorde ook zij niet tot een verweekt geslacht dat enkel twijfel kent? Totdat een enkeling hierheen verdwaald weer van aangezicht tot aangezicht kon staan tegenover het aangrijpend, wereldgrote barnen van de elementen; hier waar aarde, water, lucht en hemelvuur tezamen kampten om de opperheerschappij.

'Pas op! Ga niet te dichtbij! Een verraderlijke golf, een windvlaag kan je grijpen,' riep Evertsen Cynthia toe, die met wuivend-uitgerafelde krullen op het schouwspel afsnelde, als werd ze onweerstaanbaar aangezogen door dit avontuur waarin een broze mens onherroepelijk moest vergaan. Sjon Eli moest schreeuwen om nu nog verstaanbaar te zijn in het tumult, dat met zijn ontzagwekkend zingen hen omving.

Uitdagend keek Cynthia even achterom. Maar toen ze zag, dat Sjon Eli voorzichtig op handen en voeten, met een meer voorwereldlijk-groteske dan komische dierlijkheid verder over de smalle rand begon te kruipen, volgde zij zijn voorbeeld, zich voorzichtig klemmend aan de pijnlijk-scherpe groeven in de uitgebeten rotsgrond. Zo kwam zij tot vlakbij de steilte waarbeneden zich het water, dat in grote rollers aangedeind kwam, hoog-opbrullend stuksloeg en omhoogsprong in een brede witte geiser, vol van iriserend licht. Een sproeisel dat sissend uit elkaar viel, opgevangen door een nieuwe roller die alweer omhoogspoot. De ene meteen na de andere.

‘Deze kant uit! Iets meer hierheen!’ bulderde Sjon Eli, ternauwernood verstaanbaar. En hij wenkte onbeholpen van de grond af met zijn rechterhand.

Cynthia en Evertsen die haar gevolgd was, kropen naar hem toe over het enge plateau. Het stuifsel van de zee had grijs en dauwig, als een spinnenweb hun haren en hun wenkbrauwen bedekt. Gefascineerd door het geweldige toernooi daar beneden hen, zagen zij er zelf zonderling betoverd uit. Wie kon op alledaagse wijze bij dit wereldgrote botsen van titanen tegenwoordig zijn?

Sjon Eli die zich half hurkend schrap gezet had, wees hun nu, daar waar het land naar voren sprong, hoe diepe machtige grotten waren uitgevreten uit de koraalwand; onderaardse baaien, in een glimp zichtbaar wanneer het water sissend met een rust van nauwelijks één tel, weer naar zee terugliep, en de donkere cavernen een wolk van ijle damp uitgaapten. Waarop meteen de rollers volgden, die opnieuw zingend, orgelend daarin te pletter sloeg. Maar enkele, die hoger reikten, sloegen met zichzelf de grot volkomen dicht, zodat een zware detonatie volgde; paukachtig, maar zo luid als een kanonschot waardoor het hele rotsplateau sidderde als was het levend, en een korte trilling alles, heel de wereld, zelfs het drietal kleine mensjes hier, beving.

‘Dit zijn de donderslagen die je 's nachts soms tot aan de andere kant van het eiland, in Oranjestad en in Sint Nicolaas kunt horen,’ trachtte Sjon Eli de twee anderen toe te brullen. ‘Ongelooflijk, die kracht tot diep beneden ons, wie weet hoe ver het land in! Niemand die er ooit kan komen. Niemand die het peilen kan!’

Hij scheen te jubelen met zijn uitgezette stem, de opgetogen blik waarmee hij om zich heen keek en dan onderzoekend naar de beide vreemdelingen naast hem, alsof hij, om hen te overtuigen van zijn macht, dit alles voor deze bijzondere gelegenheid geënsceneerd had. Voor Evertsen had het echter iets beklemmends. Was hij alleen geweest, hij zou aanstonds weer teruggegaan zijn, niet eens zo ver; onwillig als hij was om zichzelf te bekennen dat hij zich klein en bijna beangst voelde bij dit alles.

Cynthia daarentegen voelde zich als opgenomen door de omringende onstuimigheid. Het bracht haar tot een soort van koele razernij, lang onderdrukt en nu opeens uit haar diepste vezelen losgewoeld, waardoor zij zich nu roekelozer voelde dan zij ooit van zichzelf vermoed had. Zij zou in staat zijn, in die kokende zee daarginds te springen, waaruit geen sterveling zich ooit zou weten te redden, maar die zijzelf trotseren zou, wanneer het zin had of door de omstandigheden van haar gevergd werd.

'Wij kunnen verder gaan,' stelde Sjon Eli voor, luidkeels, maar nauwelijks verstaanbaar voor de anderen. Deze hadden iets onwennigs, schier verlegens, toen ze weer overeind kwamen, meer landinwaarts aan het andere einde van de koraalrand.

'Het was grandioos,' stelde Cynthia vast. 'Aruba in kosmische proporties.'

'Het was barbaars. Van een barbaarse schoonheid,' meende Evertsen.

'Dan ben ik benieuwd wat jullie nú zult zeggen,' zei Sjon Eli, 'als we nog een stuk verder lopen.'

De steile, platte kust bleef geaccidenteerd in zijn contouren. Hier en daar had de zee grote happen weggevreten, onzinnige inhammen gemaakt en tandige kartels uitgebeten. Elders hele rotsblokken losgeslagen, die nu weggetuimeld en half-verzonken in de branding lagen, telkens overspoeld en schoongewassen en weer opduikend in de rusteloos aanhollende waterhorde. Nog standhoudend, een eeuw, twee eeuwen misschien, maar zeker niet voorgoed.

'Moet niet het sterkste eiland zich ten slotte gewonnen geven aan de zee?' vroeg Cynthia, meer aan zichzelf dan aan Sjon Eli tot wien zij zich richtte.

'De zee zelf, met haar triljoenen van koraaldiertjes formeert het eiland en zijn tegenstand,' antwoordde de Arubaan, die niet uit zijn wijsgerige stemming geraakt scheen.

Maar Evertsen was een andere mening toegedaan.

'Het is een ongekende, wereldwijde liefkozing,' zei hij, 'waarmee de zee het eiland naar zijn diepte tracht te lokken. Harts-

tochtelijk, bruusk en onweerstaanbaar... maar tevergeefs. Ze moet tevreden zijn met hier een stuk en daar een brok. Maar nooit zal zij de Yamanota of de Hooiberg weten te bereiken.'

'Gelukkig maar,' vond Cynthia. Maar even later kon zij niet nalaten voort te gaan: 'Vandaag hoor ik je voor de eerste maal sinds ik je ken, in poëzie zwelgen, mijn beste dokter. Aruba wint. Aruba wint en overwint zelf jou.'

Evertsen boog het hoofd en mompelde: 'Misschien'

Zij waren inmiddels de kust weer genaderd, een ingebogen stuk waar de zee iets rustiger was en het land een weinig hoger opliep, zodat ze zelfs moesten klauteren om over een paar kronkelige ravijnen heen te komen. Beneden weer bij een van de smalle spleten in het plateau aangekomen, volgden Evertsen en Cynthia Sjon Eli zijwaarts, in een smalle nisachtige doorgang. Daar bleef hun gids staan en zei: 'Gaan jullie langs me heen, omlaag, steeds verder. Het is beter dat ik achterop kom.'

De doortocht was vrij steil, en Evertsen moest Cynthia de hand reiken om haar te helpen in het halfdonker van de nauwelijks schouderbrede spelonk waarin zij zich nu lieten zakken. Het gaf hem bijna geen kans om voor zich uit te kijken naar het zilverig langs de grond opkruipend licht, dat hun de weg wees. Cynthia was de eerste die opeens, even naar hem omziend, uitriep: 'Kijk, o kijk!'

En nu ontdekte ook hij beneden zich een ruime, koele grot, vol diffuus licht en zilte waterdamp. Een ruimte groot genoeg voor twintig man om er in te staan. Door een arcade van gesteente drong het daglicht binnen, als van ver.

Toen zij eindelijk beneden stonden, zagen zij hoe wijd en tunnelachtig de arcade openstond naar zee, een lage licht-gewelfde boog waardoor het schuimend water binnendrong, zich kabbelend legde rondom de gladgeslepen keien die er lagen, om dan snel terug te lopen, halverwege de onderaardse poort. Deze gaf uitzicht op verre golven, koppen schuim, een hoge horizon, opeens beschenen door fel uitgebroken zonlicht, dat zijn glanzen dansen liet tot hier in deze diepe nis.

Wanneer het water binnenliep, stormachtig bij de ingang, maar al gauw verstillend in de omslotenheid, ontstond een gonzend ruisen dat tot klokkerig kabbelen uiteenviel; een muziek waarin de wildheid zich harmonisch oploste tot een korte stilte. Waarna morrelend het water weer de smalle keienkreken en verborgen trechtertjes ontvluchtte, als op het ritme van een oude, maar nog steeds kokette, zeldzame pavane.

De verrassing van dit licht, dit schouwspel met muziek, in deze atmosfeer van kathedralen-koelte en onbetreden vochtigheid, deed Cynthia en Evertsen een poos lang sprakeloos, verbouwereerd staan. Welk een toverwereld hadden zij opeens betreden, ver van iedereen en alles, in een afgeslotenheid zo innig en beveiligd, dat het leek als was de grot voor hen alleen geschapen' Voor een tijdeloos en onherroepelijk samenzijn.

‘Hoe is het mogelijk,’ fluisterde Evertsen.

En Cynthia, naast hem doorgelopen tot waar het water in zijn aanloop hen omspoelde, waar zij op de gladde welving van een keirug stonden, twee donkere silhouetten tegen het gordijn van licht aan het einde van de grot, zei enkel: ‘Ssst!’ Omdat elk woord hier storend leek voor deze ongerepte sfeer van schemerlichte schoonheid. Ze was blij dat de spraakzame Sjon Eli niet meegekomen was tot aan deze feeërieke plek..., een zo intieme binnenplaats.

Golf na golf kwam binnenrollen, verloor zich in de grot tijdens een moment van aarzelend berusten, om dan weer terug te glijden naar de open zee daarbuiten. Golf na golf die eerst beukend aan de poort sloeg, kwam weer door de omslotenheid getemd, zich vriendelijk klotsend aan hun voeten leggen. Maar een enkele stormde eensklaps regelrecht naar binnen.

‘Hé, pas op!’ riep Evertsen. Zijn stem klonk donker en sonoor door de gebroken galm langs het rotsgewelf.

Cynthia trachtte achteruit te springen en gleed uit. Zij zou gevallen zijn, als hij haar niet had beetgepakt, zich wijdbeens schrap tegen de watermassa zettend, die tot aan zijn knieën sloeg, verraderlijk, en Cynthia tot aan haar borst omspoelend.

Snel trok hij haar overeind, terwijl het water alweer wegliep. Met een schreeuw van schrik had zij haar armen om hem heen geslagen. En nu stonden zij daar nat, aaneengeklemd, een paar seconden sprakeloos.

Toen lachten beiden. Met een lach waarin niet slechts de schrik, maar heel hun wezen zich ontspande; in een vrolijkheid, gedempt en innig, een vertrouwdheid afgesloten van elke andere vorm van gevoel. Er was geen weerstand meer en geen verlegenheid, toen zij nog in hun onverhoeds omhelzen aan elkaar gedrukt, elkander in de ogen keken, Evertsen het hoofd boog, en zijn mond op die van Cynthia drukte.

‘Als een tweede golf komt, vallen wij,’ trachtte zij nog te stamelen. Maar haar woorden werden onverstaanbaar, slechts gekreun en als muziek van een bewogen golfslag in de grotpoort van zijn mond.

6

‘Onbegrijpelijk waar hij gebleven is,’ zei Cynthia toen zij uit de spelonk geklauterd, weer boven op de steenvlakte gekomen waren. ‘Waarom is Sjon Eli ons in het geheel niet achterna gekomen?’

‘Misschien heeft hij werkelijk zoveel instinct gehad,’ antwoordde Evertsen vrolijk. ‘Kijk, daar staat hij!’

Hij wees in de verte naar een rotsboog die er net als een stenen stenen zadelbrug tussen twee vormeloze pijlers aan de kust gespannen stond.

‘Hij kan onmogelijk in de grot geweest zijn. Zo lang zijn wij daar toch niet gebleven?’

‘Lang genoeg,’ zei Cynthia met een knipoog van vertrouwelijkheid. ‘Wat moeten we hem zeggen?’

Evertsen bleef staan.

‘Luister,’ zei hij, terwijl hij zijn hand op Cynthia's schouder legde. ‘Wij zeggen hem gewoon, dat wij gaan trouwen, zo gauw als dat mogelijk is. Accoord?’

‘Hebben we dat ook afgesproken?’ vroeg Cynthia lachend. ‘Ik dacht alleen maar...’

‘Als vrije mensen elkaar vertellen dat ze van elkaar houden, dan zie ik geen reden waarom ze niet met elkaar zouden trouwen. Om duidelijk bij elkaar te horen, ook tegenover de maatschappij waarin zij samenleven,’ pleitte Evertsen. ‘Zie jij soms wel een reden om het anders te doen?’

‘Zo direct nog niet. Maar...’

‘Een bruiloft op Aruba, aangenomen dat je nog altijd verliefd bent op Aruba... en ik op jou.’

‘Ik ben benieuwd wat Sjon Eli ervan zegt,’ was Cynthia's enige

antwoord. Maar haar lachende blik bevatte alle commentaar die Evertsen nog nodig had.

De Arubaan scheen op zijn rotsbrug verzonken in zijn beschouwing van de deinende, met golftoppen gekroesde horizon waarnaar een paar strakke bundels zonneschijn, tussen de wolken doorgedrongen, als bovenaardse zoeklichten hun stralen richtten en brede glinsterplekken in de verte vormden.

‘Waarom bent u niet in de grot gekomen? Het was er prachtig,’ zei Cynthia toen ze bij hem waren, onzeker of hij er niet misschien tóch geweest was en het gekus gezien had...

Sjon Eli keerde zich verrast om.

‘O, zijn jullie er al? Dat is gauw, wanneer het zo prachtig was als ik verwachtte.’

‘We zijn een hele tijd weggebleven,’ insinueerde Evertsen. ‘Het is het mooiste geweest wat ik ooit beleefd heb. Het mooiste van heel Aruba.’

‘En u die altijd zo geestdriftig bent,’ vorste Cynthia nog, onzeker. ‘Waarom is u niet meegekomen?’

Sjon Eli haalde de schouders op.

‘Ik heb het al veel te dikwijls gezien. Dit hier, in de open, vrije lucht bevalt me beter. En ik wist, dat jullie mij van hier uit wel zouden zien.’

‘Zoals het een goede gids en leidsman betaamt,’ antwoordde Evertsen van ganser harte.

De glans van vergenoegen op Sjon Eli's gezicht logenstrafte zijn bewering: ‘Wat helpt een goede gids op een dag die met slechte voortekens begint?’

‘Ik zou eigenlijk om vergiffenis moeten vragen,’ begon Evertsen.

Maar Cynthia onderbrak hem met de woorden: ‘Doe dat liever op de dag dat wij onze bruiloft vieren. Wat zou u ervan zeggen, Sjon Eli, als Jan en ik hier op Aruba trouwden?’

De vraag kwam abrupt en kon moeilijk op een ongeschiktere plaats gesteld worden. Want ze stonden alle drie midden op de stenen brug die uitgebeten was door eeuwenlang gebeuk van zee

en zon en wind. Op een punt dat hen niet al te hoog geheven hield boven het schuimende water. Drie wankele gestalten op zijn ruwe, onverzettelijke rug!

De zon brak aarzelend en slechts voor korte ogenblikken door, zette het water tot de horizon in lichterlaaie, of dwaalde zoeklichtachtig, maar met brede vegen zijn fonkelend goudlicht langs het ruige blauwig grijze watervlak. Hoe klein en nietig stonden zij gedrieën daar, omhooggekropen uit de chaos van verbrokkelde koraalsteen, maar bevrijd, met volle ademteugen in de tropendag opademend, ver van het alledaagse, het vervelende, het kleine. Om hun verlegenheid te verbergen gingen de twee die nu elkaar toebehoorden naast Sjon Eli zitten op de natuurlijke stenen brug.

Sjon Eli keerde zich om, met zijn rug naar de zee en zijn gezicht naar het doodstille eiland toe gewend. Hij scheen de vraag een lange overweging waard te vinden en zei bij wijze van voorbereiding: ‘Laat ons gaan zitten.’ Daarop strekte hij zich uit, midden op de boog boven de branding die telkens kokend wegstierf in de hoeken en de holen onder de brug. En ernstig begon hij: ‘Voor jullie beiden is dus Aruba de geboorteplaats geworden van een nieuwe levensfase. Ook dat ligt in het vermogen van ons eiland. Daarom is het ook billijk dat dit nieuwe leven hier bezegeld wordt, waar het ontstond, en dat ik jullie daarbij alles...’

‘Steek niet zulke plechtige redevoeringen af,’ onderbrak Cynthia hem lachend. ‘Zeg me liever de waarheid; bent u niet verschrikkelijk verrast?’

‘We leven hier in een boel dromen en kennen allerlei voorgevoelens,’ antwoordde Sjon Eli ontwijkend.

‘Ik had vanmorgen een voorgevoel dat absoluut vals was,’ bekende Evertsen deemoedig. ‘Zoals mijn opinie over menigeen fout geweest is,’ voegde hij er haastig aan toe bij het zien van de trouwhartige vergenoegdheid waarmee Sjon Eli hen beurtelings aankeek. ‘Hoe lang moet men hier wonen om er te kunnen trouwen? Niet dat ik bezwaar heb hier nog lang te zijn. Maar wat zegt de wet, Sjon Eli?’

De ander ging strak overeind staan en rekte zich uit. ‘Laat ons

niet denken aan zulke starre dingen als wetten,' antwoordde hij. 'Het komt daarmee heus wel in orde, op de een of andere manier. Laat ons liever denken aan een van die heerlijke onregelmatigheden, die zich somtijds in het leven voordoen, schijnbaar plotseling, maar daarom des te aangenamer, namelijk dat toevallige ontmoetingen tot levenslange vriendschap kunnen leiden.' Waarna hij weer ging zitten om op zijn gemak zijn redenatie voort te zetten.

Zijn wijsgerige stemming had hem nog steeds niet verlaten. Eerlijk gezegd had hij die filosofische instelling ook hard nodig om zelf gelukkig te blijven bij het geluk van anderen. Hij bleef doorpraten over dit thema, tot hij eensklaps merkte, dat hij eigenlijk tegen zichzelf sprak en noch de man, noch de vrouw die bij hem zaten, naar hem luisterden.

Hij zweeg dus ten slotte, zich verkneukelend over de merkwaardigheid, dat overal ter wereld verliefden in elkanders ogen staren en de hele wereld om zich heen vergeten, alsof zij de hele wereld in die ene blik ontdekken. Maar de plotselinge wegval van zijn stem deed Cynthia en Evertsen snel opzien uit hun peinzende overgave.

'U zei?' vroeg Evertsen verbaasd, alsof hij niet meer wist hoe hij hier terechtgekomen was.

'Ik zei: Aruba, verstaat u mij,' spotte Sjon Eli, met een knipoog naar Cynthia die bijna schuldig keek. 'Ik zei: Arriba Aruba, wat betekent: leve Aruba. Heeft u nog niet ontdekt dat maar één ding mij kan schelen, en dat dit ene ding Aruba is? Welnu dan, elke liefde die Aruba voortbrengt, is een bevestiging van haar voortreffelijkheid, is 't niet?'

Cynthia sprong nu overeind met een gebaar van komische hopeloosheid.

'Laat ons in 's hemelsnaam gaan eten,' riep zij uit. 'Dit eiland van u maakt me hongerig, Sjon Eli!'

'Alleen dit eiland?' vroeg de ander met gemaakte onnozelheid.

'Hoe dan ook, laat ons alvast vlug weggaan om een voorproef te nemen van ons bruiloftsmaal,' was Evertsens advies.

Voorzichtig zetten zij hun stappen op het uitgebeten, korrelig koraal dat in de middag lag te gloeien nu de zon geheel was doorgebroken en de lucht begon te trillen langs de steilten. Maar alvorens in te stappen in de auto die geduldig had staan wachten waar de weg begon, keken ze eenmaal nog heel triomfantelijk om zich heen. Vast met dezelfde dappere en blijde blik waarmee van oudsher de ontdekkingsreizigers op deze eilanden en het naburig continent in alle richtingen hebben uitgekeken naar een toekomst vol onzekerheid, maar evenzeer vervuld ook van geloof in eigen lotsbestemming. Geloof in het land, in het leven en in de liefde die eeuwig alles herontdekt.

Ode aan Aruba

Wat heeft Aruba toch? Wat maakt het kleine eiland van nog geen tweehonderd vierkante kilometer met zijn honderdduizend inwoners in ogen van zoveel schrijvers zo speciaal?

Ontdekkingsreiziger en veroveraar van de Nieuwe Wereld, Amerigo Vespucci, zou zoals de Nederlands-Curaçaose arts-dichter Luc Tournier in *Klein-Venetië* (1990: 41) het eiland Aruba al met Venetië vergeleken hebben: 'Op dat eiland en nergens anders moet voor de eerste keer bij hem de herinnering aan de lagunenstad naar boven zijn gekomen.' Niet Venezuela, het Zuid-Amerikaanse land dat zijn naam aan de lagunenstad ontleende, maar Aruba zou de werkelijke reminiscentie aan de Italiaanse stad hebben opgeroepen. Dichterlijke fantasie? In elk geval een boeiend idee.

Aan het begin van de negentiende eeuw beschreef dominee G.B. Bosch het eiland eveneens lyrisch, tijdens zijn uitstapje naar de noordwestzijde van het eiland waar dan nog indianen wonen, vervolgens ging hij naar de grotten met hun geheimzinnige indianentekens en tot slot naar de goudvelden achter de woeste heuvelkammen die hij met de nodige fantasie vergeleek met scènes uit de opera *Freischütz*:

> 'De streek is hier alles behalve lagchend; de donkere kleur der biksteenbergen, de onvoordeelige staat van den plantengroei, de verwarde ligging der vele grootere en kleinere steenblokken geven een somberen aanblik van deze omtrek. Geen sterveling heeft er zijne woning neergeslagen. Men zou er het wol-

> venhol in de *Freischütz* verwachten. Het is het veilig en ongestoord verblijf der hagedissen, der scorpioenen en de ratelslangen...' (p. 201-202)

Wie Aruba wil beschrijven gaat fantaseren en overdrijven! Meestentijds beperken oppervlakkige reizigers zich in hun beschrijvingen tot de natuur en zien ze nauwelijks de mens. Daarom is pastoor A.J. van Koolwijk uit het einde van de negentiende eeuw zo interessant omdat hij ook een beeld van de Arubaanse mens geeft. Het is duidelijk dat de indiaanse kenmerken van de Arubaanse bevolking dan nog heel dominant zijn:

> 'kloek gebouwde, koperkleurige mannen en vrouwen, met brede schouders, ronde aangezichten en stijve, gitzwarte haren... Eene rechte houding en gang, eene aangeboren fierheid en bedaardheid van handelen.' (Alofs 1997: 221-230) Het lijkt wel een heel verre echo op de romantische nobele wilde en nog oudere echo op ontdekkingsreiziger Amerigo Vespucci die aan het begin van de zestiende eeuw deze eilanden tot Isla de Gigantes (Reuzeneilanden) betitelde!

Ook in de twintigste eeuw wordt het eiland beschreven. In *Westwaarts* (1956) bezingt Anthonie Donker het eiland in lyrische termen:

> '... Aruba waar de zee
> langzaam de rots uitholt bij Boca Prins,
> De golfslag galmt aanhoudend in de grot.
> En steeds fonteint een witte zuil omhoog
> die ver uitwaaiert in een sprenkelboog.
> Aruba - goudgrond zegt de naam doch sinds
> ook hier de olie tot een goudkoorts werd
> is er de goudwinning verouderd als
> de Indiaanse grondslag der bewoners.
> Maar onveranderlijk, onoverwinnelijk

de onherbergzaamheid van Yamanota,
de bijna ondoordringbare koenoekoe,
Santa Cruz dicht nabij de Hooiberg en
de vreugde opeens en altijd weer - Thalassa!
de liefijkheid van het palmenstrand
Aruba's kustlijn schoner dan bij Napels.'

De ruwe noordkant en de stille stranden, goud en olie, de indiaanse kenmerken van de inwoners - het zijn vaste ingrediënten die de beschrijvers mengen om hun karakteristiek van het eiland tot uitdrukking te brengen.

Iets eerder dan de Nederlander Anthonie Donker beschreef de Surinamer Albert Helman het eiland Aruba in gelijksoortige bewoordingen, in een onbekend manuscript, *Amor ontdekt Aruba.* Van Albert Helman kenden we natuurlijk zijn gedicht 'Huisje op Saba' en het gedicht dat hij aan de Curaçaose 'Koenoekoe' wijdde, maar dat hij eveneens een novelle of korte roman schreef, die zich niet alleen op Aruba afspeelt, maar waarvan het eiland zelf in feite hoofdpersoon is, was onbekend. Het manuscript moet gezien taal en spelling uit het einde van de jaren veertig, begin jaren vijftig dateren. Het is een ode aan het eiland Aruba, de natuur en de bevolking. Albert Helman schreef het verhaal voor politicus J.H.A. Eman sr.

Lou Lichtveld, alter ego van Albert Helman, kende de Antilliaanse eilanden in de naoorlogse jaren terdege. Hij had ze bezocht om er lezingen te houden. Hij was van 1950-1951 minister en zal geparticipeerd hebben aan de Ronde Tafel Conferenties van die dagen om tot nieuwe koninkrijksverhoudingen te komen die op de inwerkingtreding van het Statuut voor het Koninkrijk van 1954 uitliepen. Hij kende Henny Eman sr. dus vanuit de politiek.

Dubbele liefde

De jonge Amerikaanse Cynthia Wilson maakt op haar reis naar Zuid-Amerika noodgedwongen een tussenlanding op Aruba. Ze

besluit de uren van oponthoud te gebruiken om met een taxi het eiland te verkennen.

Ze ontmoet een Arubaanse man en diens zoontje Rigoberto. Vervolgens brengt de chauffeur haar naar het hagelwitte zandstrand aan de westzijde van het eiland, waar ze in de schaduw in slaap valt. Ze raakt in de ban van het stille strand en de zee:

> ‘Er woei een adem van oneindigheid door deze ritselende rust: een koele en toch doorzonde adem, die de jonge vrouw daar op het witte strand dat kilometers ver lag uitgestrekt, geheel omwikkelde en in zich opnam, haar helemaal doordrong; zodat ze zin had om te jubelen en mee te zingen in het lied dat aangewuifd kwam uit een zorgenloze hemel. Dit is werkelijk mijn plaats, de eenzaamheid die ik nodig heb, zei Cynthia zacht voor zich uit.’

Dat kon toen nog omdat het toerisme nog niet tot het eiland was doorgedrongen. Tegenwoordig is het immers het drukste deel van het eiland waar alle grote hotels geconcentreerd zijn.

Als Cynthia ten slotte besluit naar het vliegveld terug te gaan, blijkt dat haar toestel inmiddels vertrokken is. Het doet haar noodgedwongen besluiten voorlopig op het eiland te blijven en de eerste positieve indrukken de komende dagen te toetsen:

> ‘Ik ben nog veel te jong om niet gelukkig en de bron van veel geluk te zijn. Dit heeft Aruba mij geopenbaard. Een onbekend klein eiland kwam het mij onverwachts vertellen.’ (21)

Cynthia's verblijf biedt Albert Helman de gelegenheid om zo uitgebreid over Aruba uit te weiden, dat er werkelijk haast geen deel te bedenken valt waar Cynthia niet komt: de stad met zijn haven en zijn markt, de droge knoek, de aloëvelden, de Hooi-

berg, Santa Cruz met zijn indiaanse verleden, het Spaans Lagoen, een oude goudmijn, de oliestad San Nicolas met zijn raffinaderijen en welvaartsdrukte, de noordkust met Daimari, Boca Prins, Rincon en de grotten...

Met volle teugen geniet Cynthia van het eiland zoals het er een halve eeuw geleden nog moet hebben uitgezien. Het strand was toen kennelijk nog zo rustig dat iemand daar ongezien en ongestoord nog volkomen naakt kon zwemmen. Er bestond nog geen toerisme. Oranjestad was een wat saai, stil en deftig stadje aan de Paardenbaai, terwijl de industriële drukte en bedrijvigheid zich geheel in de oliestad San Nicolas (door Helman Sint Nicolaas genoemd) afspeelden. Het eiland was klein en besloten maar ademde toch een kosmopolitische sfeer, iets waar Johan van de Walle die het eiland in een iets eerdere periode kende, ook steeds op wees, zoals uit zijn in *Klein Venetië* samengebrachte herinneringen blijkt.

De Arubaan Shon Eliseo, kortheidshalve Shon Eli genoemd, die Cynthia al direct in de stad ontmoette, toen ze nog maar net op het eiland was, is haar gids. Hij is trots op zijn mooie eiland en zijn bevolking. De in Suriname geboren Albert Helman, die zelf een percentage indiaans bloed in de aderen had, moet in de Arubaanse mensen iets van zichzelf herkend hebben. Hij beschrijft ze in tegenstelling tot hun ingekeerde aard, in uitbundige bewoordingen:

> ‘Hoe onbedorven en natuurlijk was het patriottisme van deze gerijpte man; hoe kinderlijk-natuurlijk sinds hun eerste tocht was hun omgang. Dwaas, te denken dat het ene volk niet met het andere om kan gaan, terwijl er zoveel gemeenschappelijks is, zoveel dat binden kan.’ (28)

Bij een dergelijke passage zal Albert Helman aan Henny Eman sr. gedacht hebben en hun politieke ontmoetingen die in die jaren plaatsvonden ter bespreking van de nieuwe koninkrijksrelaties.

Albert Helman benadrukt de vriendelijkheid-met-veel-reserve van de Arubaan die hij aan indiaanse invloeden toeschrijft. Ook het uiterlijk van de mensen verraadt de invloed van de oorspronkelijke bewoners.

> ‘Cynthia gaf toe, dat menigeen die haar hier voorbijliep net als Sjon Eli zelf, echt-indiaanse trekken vertoonde. Vriendelijke hooghartigheid op het zeer regelmatig, zachtgebruind gezicht, en een beheerste onstuimigheid in het gebaar van hun gelokte kop en lenig lijf. Het waren mooie mensen en de enkele vrouwen in hun lichte, kleurige japonnetjes van steedse makelij, verborgen kwalijk onder dit omhulsel al de primitieve charme van de squaw, die jong al moeder is en oud nog goedlachs als een meisje.’

Cynthia raakt geheel verliefd op het eiland, zijn natuur en zijn mensen. Daarnaast vermoedt de lezer natuurlijk dat er een relatie zal ontstaan met de Arubaan Shon Eli, maar dat is ten onrechte. Deze is getrouwd, al horen we niets over zijn vrouw.

Er verschijnt echter een derde in het verbond in de persoon van de op Aruba vakantie vierende Nederlandse arts en vrijgezel Jan Everts - later Evertsen genoemd. Eén van de zeldzame toeristen uit die tijd! Als Cynthia en Jan er veel samen op uittrekken, blijkt de Arubaan Shon Eli in het geheel niet jaloers, maar trekt zich hoffelijk terug. Sámen ontdekken Evertsen en Cynthia de schoonheid van het Arubaanse landschap, waar ze beiden verliefd op raken. Zo ontstaat er een dubbele liefde van de twee jonge mensen voor elkaar en voor hun eiland van tijdelijk verblijf.

Albert Helman biedt een romantische kijk op het eiland in een stijl die met veel sympathie neergeschreven is. Hij is een goed observator van wat het eiland de toerist te bieden heeft. Het verhaal eindigt met een zin die als sententie en credo gelezen kan worden en die het thema samenvat:

> ‘Vast met dezelfde dappere en blijde blik waarmee van ouds-

> her de ontdekkingsreizigers op deze eilanden een het naburig continent in alle richtingen hebben uitgekeken naar een toekomst vol onzekerheid, maar evenzeer vervuld ook van geloof in eigen lotsbestemming. Geloof in het land, in het leven en in de liefde die eeuwig alles herontdekt.'

In *Amor ontdekt Aruba* hebben de Nederlander Jan Evertsen en de Amerikaanse Cynthia Wilson een gemakkelijk contact dat ze met de Arubaan Eliseo missen:

> 'Wat wist ze eigenlijk van hem af? Hij was net als Aruba zelve, zij kende hem, was enthousiast over zijn vriendelijkheid, zijn uiterste correctheid als gentleman, en toch, zijn innerlijk, zijn ware wezen was haar vreemd gebleven.'

Aruba is een moeilijk te doorgronden eiland voor buitenstaanders. En dat ben je al gauw op het eiland, zeker het eiland van vijftig jaar geleden. Dat de Arubaan zich zo gereserveerd opstelt is niet een motief dat alleen in dit werk van de Surinamer Albert Helman voorkomt. De Curaçao-enaar Jules de Palm, die in de jaren veertig als onderwijzer op Aruba gewoond en gewerkt heeft, en dus in die tijd zijn Aruba-ervaringen heeft opgedaan, schrijft in zijn vermakelijke verhaal 'Socotoro' dat gepubliceerd werd in *Antiya* (1981) dat het eiland Aruba de naam had een onherbergzaam eiland te zijn, 'bewoond door stugge, weinig toegankelijke Indianen... Ja, de indiaanse afkomst kun je op sommige gezichten duidelijk onderkennen...' De Palm brengt goede jaren door 'op het zonnige eiland in de turquoise zee, aan één zijde omzoomd door een hagelwit strand.' Het valt hem alleen niet mee de Arubaan te begrijpen, die enthousiast of geïrriteerd raakt zonder dat hij als buitenstaander beseft waarom.

Als hij eens in gezelschap zegt dat hij 'water van Tanki Leendert wil drinken en pan batí wil eten,' krijgt hij daverend applaus omdat 'wie dat water zou drinken en dat brood zou eten zichzelf zou veroordelen om de rest van zijn leven op Aruba te slijten.'

Maar als hij op zijn beurt applaudisseert voor iemand die een lied zingt, begeleid met gitaarspel, wordt hij ruw uit de kring van Arubanen weggesleurd, omdat hij van de zanger die zijn diepste wezen blootlegde een performer maakte. Jules de Palm constateert dat hij de Arubaan nooit en te nimmer zal begrijpen.

Ook een andere Curaçaose auteur, Boeli van Leeuwen, benadrukt in het verhaal 'Beelden van Aruba' twintig jaar later nog het indiaanse element van de Arubaanse bevolking, als hij een gezin bij de vuurtoren op het uiterste westelijke puntje van het eiland beschrijft:

> 'Op een boomstam, blankgeschuurd door de zee, zitten een man met zijn vrouw en drie kinderen. Ze zitten onbeweeglijk en staren naar de ondergaande zon, die als een grote, rose schijf langzaam door de horizon in tweeën wordt gesneden. Zo zat, honderd eeuwen geleden een Indiaanse familie, sluik zwart haar op het voorhoofd in een franje afgeknipt, de ogen dof-zwart achter de Mongoolse oogplooi, naar deze zelfde zee te staren.' (118-119)

Het kale en dorre landschap met zijn grote cactussen en rotsen is indrukwekkend. Boeli van Leeuwen ziet het Spaanse element in bevolking en taal en het mysterieuze Indiaanse van de geografische namen. Hij woonde en werkte in de jaren zeventig een jaar op Aruba. Het eiland maakt de schrijver kennelijk achteraf lyrisch, zoals uit het volgende fragment uit de in 1996 verschenen verzamelbundel *De ruïne van een kathedraal* blijkt:

> 'Die geheimzinnige namen: Andicuri, Basiruti, Cudarebe, Quadirikiri; de meisjes met sluik zwart haar, die 's middags gelaten in de hoofdstraat wachten op het openen van de zaak; het zangerige Papiamento met die vragende uithalen aan het eind van de zin; de ondoordringbare politieke, familie- en dorpsclans: men waant zich eerder in Coro dan op een Caribisch eiland.' (120)

Ook Boeli van Leeuwen heeft moeite om met de mensen contact te maken. Als hij op een tochtje naar Alto Vista in een rumshop de juiste richting vraagt, ontmoet hem een ‘stilte met een mes te snijden’ en hij stuit op een muur van wantrouwen, waarbij zijn Curaçaose Papiamento hem als Swahili in de oren klinkt.

Arubaanse dichters en schrijvers zélf nemen de lezer graag en veelvuldig mee op hun eiland dat ze in lyrische termen beschrijven in het Papiamento, Spaans, Engels en somtijds ook in het Nederlands. Naast de grote wereld daarbuiten is en blijft het eiland referentiepunt. Zo schrijft Clyde Lo-A-Njoe die inmiddels al weer lange tijd in Nederland woont:

> ‘Aruba, speldepunt waar mijn wereld om draait,
> Refresquería en Latijnse melancholie,
> je kromme bomen,
> waardoor het spel van de
> eeuwigdurende wind schiet.
> Stil denk ik aan je overzoute lucht
> en je verdwaalde blanken op de “waaf”.’

Ook de in Nederland wonende Denis Henriquez wijdt zijn romandebuut *Zuidstraat* (1992) aan zijn geboorte-eiland. Dichters die het eiland hebben verlaten, schrijven er vaak vol heimwee over. Passanten en inwoners beiden hebben het kleine, geheimzinnige eiland tot thema van hun werk gemaakt. Het blijft intrigeren. Unaniem beschrijven ze de natuurlijke schoonheid van het eiland, maar ze moeten toegeven dat Aruba zich maar moeizaam blootgeeft en zich nooit volledig door de vreemdeling veroveren laat. Is dat niet de essentie van de echte reisverhalen, zodra ze het niveau van oppervlakkigheid ontstijgen? Laat u daarom door Albert Helman meevoeren naar dat kleine Caraïbische eiland van vijftig jaar geleden...

Wim Rutgers

Literatuur:

Luc Alofs (e.a.; red.)
1997 *Arubaans Akkoord - Opstellen over Aruba van vóór de komst van de olieindustrie.* Bloemendaal/Den Haag: Stichting Libri Antilliani / Kabinet van de Gevolmachtigd Minister van Aruba

G.B. Bosch
1985 *Reizen in West-Indië.* Amsterdam: S. Emmering

Anthonie Donker
1956 *Westwaarts.* Amsterdam-Antwerpen: Wereld-Bibliotheek

Denis Henriquez
1992 *Zuidstraat.* Amsterdam: De Bezige Bij

Boeli van Leeuwen
1996 *De ruïne van een kathedraal.* Haarlem: In de Knipscheer

Clyde Lo-A-Njoe:
1983 *Dansen/Baliamentu.* Haarlem: In de Knipscheer

Jules de Palm
1981 *Antiya.* Amsterdam: De Bezige Bij

Luc Tournier & Johan van de Walle
1990 *Klein Venetië.* 's-Hertogenbosch: Aldus Uitgevers